

رهنگقهدانا شورهشا ئه يلوئى د رۆژناما نيؤيورك تايمزدا حوزهيرانا ١٩٦١- كانونا ئىككى ١٩٧٠

كاروان صالح وىسى^١

^١ بهشى ميژوو، فاكهلتى زانسته مرؤفايهتتبهكان، زانكۆى زاخو، ههرىمى كوردستان، عىراق

پوخته

ئهف فهكولينه ل دور رهنگقهدانا شورهشا ئه يلوئى د رۆژناما نيؤيورك تايمزدا د نافهرا سالين حوزهيرانا ١٩٦١-كانونا ئىككى ١٩٧٠، هاتيه ئه نجامدان. ژبهركو هزمارةكا زورا رودان، پيشهاتين سياسى و لهشكهرى يين گرئداى ب پرسا كوردى فه ل رۆژههلاتا نافين د رابؤرتين فى رۆژنامى دا هاتينه بهلافكرن. ئه فى رۆژنامى براف كرينه پرسا كوردى و سياسهتا دهولتتبن ههرىمى ب تاييهتى، تورىكا، ئيران و عىراقى بهرامبهرى پرسا كوردى و ئارمانجبن سهركدهين كوردى ژ بهرپاكرنا شورهشا ئه يلوئى ب دزى حكومميتبن عىراقى بؤ رايان گشتى يا جيهانى ب تاييهتى ئه مريكى ديار بكهت. بئى چهندى ديار دبت، رۆژناما نافبرى ژ ئيكه ميين رۆژناما ئه مريكى يه كو پرسا كوردى و شورهشا ئه يلوئى ب جيهانى دا به نياسين. ئهف فهكولينه ژ پيشهكى يهكى، دهرازينك، دوو تهوهر و ئه نجامان يينك دهيتن. د پيشهكيدا، بهحسى رهنگقهدانا شورهشا ئه يلوئى د لاپهريين رۆژناما نيؤيورك تايمز دا و چهوانيا دانه نياسينا فى پرسى ژلاين رۆژناما نافبريقه هاتينه بهحس كرن ههروهسا گرنگى، ئارمانج و ريبازا ليكوليتن تيدا هاتينه دياركرن. د دهرازينكى دا، شروفهكرن ل سهرا ديروكا بهريخودانا رۆژناما نيؤيورك تايمز ب شورهشا ئه يلوئى ل عىراقى دناقهرا سالين ١٩٦١ تا ١٩٦٢، و براقين رۆژناما نافبرى بؤ فهكوهاستنا بويهريين گرئداى ب شورهشا كورديشه و سياسهتا عىراقى و ئيرانى هاتينه دان. د تهوهرى ئىككى دا، بهحسى شورهشا ئه يلوئى درۆژناما نيؤيورك تايمزدا دناقهرا سالين ١٩٦٣ تا ١٩٦٧ ئه هاتيه كرن. دفى تهوهريدا، رونكرن ل سهرا بويهريين گرنگ يين لهشكهرى، سياسى، دانوستاندن، ريككهفتن و سياسهتتبن حكومهتا عىراقى دگهل كوردان، ههلوپستى زلهيزين ههرىمى و براقين رۆژناما نافبرى بؤ دانه نياسينا شورهشا ئه يلوئى بؤ رايان گشتى يا جيهانى ب تاييهتى ههلوپستى ئه مريكى هه مبهرى پرسا كوردى و سهركدايهتتبا وئ هاتينه دان. د تهوهرى دوئ دا، بهحسى شورهشا ئه يلوئى د رۆژناما نيؤيورك تايمزدا د نافهرا سالين ١٩٦٩ تا ١٩٧٠ ئه هاتيه كرن. دفى تهوهريدا، رودان و پيشهاتين لهشكهرى، سياسى، دانوستاندن، ريككهفتن و سياسهتا حكومهتا عىراقى دگهل كوردان هاتنه شروفهكرن.

كليله وشه: پرسا كوردى، رۆژناما نيؤيورك تايمز، شورهشا ئه يلوئى، مستهفا بارزانى، ههلوپستى نيقدولهتى

١. پيشهكى

گشتى يا جيهانى ديار بكهت. ژبهركو لئى قوناغيدا، تورىكا، تارادهكى ئيرانى ب تاييهتى حكومميتبن ل عىراقى حوكم دكر، سياسهتبن توند هه مبهرى فهكوهاستن و شروفهكرنا كيشهين دناف وان وهلاتان دا، ب تاييهتى يين گرئداى ب پرسا كيم نهتهوهيان (كورد) فه دهاتنه رودان بؤ رايان گشتى يا جيهانى پيرهو دكرن. ههرچهواييتن، رۆژنامه و رۆژنامهفائين ئه مريكى هه مى هيز و شيانين خو مهزاختينه ب هاريكاريا خهلك و

ئهف قوناغا دفى فهكوليتن دا هاتيه شروفهكرن دهيتنه هزمارتن ب ئيك ژ قوناغين زور گرنگ د ديروكا سياسى يا كوردى دا. چونكو دفى قوناغيدا، زور رودان، پيشهاتين ههستيار، كاريگه يين سياسى و سهرا بازى ل دهفهرين كوردى ل عىراقى يين هينگى دين دهستهلاتداريا حكومهتا عىراقى فه هاتينه رودان. ئهف پيشهاتين سياسى و لهشكهرى بويه ئه كهرى هندى كو سهرا نجا رۆژنامه يين بيانى بهيتنه پرسان و بهيتنه دناف وان دهفهران دا داكو فان رودانين ههستيار ب شيوه يهكى راست و دروست بؤ رايان

كۆڧارى زانكۆى كۆپه بۆ زانسته مرؤفايهتى و كۆمهلايهتتبهكان

بهركى ٢، ژماره ١ (٢٠١٩)

ريككهوتى وهركرتن ١٧ ته موز ٢٠١٨؛ پهسندكرا له ريككهوتى ١٧ شوبات ٢٠١٩ تويزينه موى ريخراو؛ له ريككهوتى ٩ حوزهيران ٢٠١٩ بلاوكراوتهوه.

ئيمه يلى تويزه: salih.waisy@uoz.edu.krd

ماڤى چاپ و بلاوكردنهوه © ٢٠١٩ م. كاروان صالح وىسى، گهيشتن بهم تويزينه وهيه كراويه له ژير رهزامه ندى - ٤٠٠ CC BY-NC-ND

گۇقارى زانكۆى كۆيه بۇ زانسته مروفايهتى وكۆمهلايهتبهكان

هەروسا دىتەن، ئەف پېزانىنە د چوو بەلگەنامە و ئەرشىقېن دى دا نەھاتەن دياركرن. ئانكو دشين بېژىن، ئەرشىقى رۇژناما ناقېرى ژ ژىدەرىن زۇر بايەخدار و گرنىگ بۇ فى قۇناغا دىرۇكا كوردى د ئىك ژ سەختىن ولەتېن رۇژھالانا ناقېن دا، ياكۇ ب نەچارى و ل ژىر فشارىن نىفدەولەتى دان پىدان ب ھەبونا كوردان دناقخۇدا كرى.

ئانكو ژ ئەقال سەرى ھاتىيە شىرۇفەكرن ديار دېتەن كۇ شۇرەشا ئەيلۇلى ئىك ژ وان پىساين نەتەوېن رۇژھالانا ناقېنە بىن كۇ ھەر ژ دەستېپىكا خو جە و رەنكەدانا خو د لاپەر و رۇپەلېن رۇژنامەبىن جىھانى دا ب شىوېهەكى گىشتى، بىن ئەمىرىكا دا ب تايەتى كرى و ھەى. ژلايەكى دىقە، رۇژنامەبىن جىھانى و ئەمىرىكا بخو ژى ب گرنىكېشە بەرى خۇدايە فەگۇھاستنا بوويەر، پىشھاتېن سىياسى و لەشكەرى بىن گرىداى شۇرەشا ئەيلۇلى و پىسا كوردى قە ل رۇژھالانا ناقېن بۇ رايان گىشتى يا جىھانى و ئەمىرىكا. دھەمان راپۇرتېن وان رۇژنامەيا دا شۇرەشا ئەيلۇلى، ب كىشەك نەتەوايەتى يا خودان دىرۇكەك دىرېژ، پىرى رودانېن تىرايدى و پىرى خەبات ژىو بدەستقە ئىنانا مافىن خو د ولەتېن رۇژھالانا ناقېن دا، ب تايەتى تۇركيا، عىراقى و ئىرانى ھاتىيە نىاسن.

لەورا لىوېف خواندانا راپۇرتېن فى رۇژنامى، ھوسا ديار دېتەن كۇ رۇژناما نىيۇورك تايىز، ژ ئىكەمىن رۇژنامەمەيانە رابوويە ب جىھانىكرنا ئانكو داناناسىنا پىسا كوردى ھەرژ سالا ۱۸۵۳ى۱۰ ۱۴ February ۱۸۵۵, The New York Times)، ھەرژ شۇرەشا ئەيلۇلى ب جىھانى. ژبەر كۇ ئەفى رۇژنامى ب چافەكى ئىككار گرنىگ و بايەخدار بەرىخۇدايە فەگۇھاستنا بوويەر و پىشھاتېن سىياسى، لەشكەرى، ئابىنى، ئابۇرى، و جفاكى بىن دناف كوردان دا ھاتىيە بىش. ھەروسا ئەفى رۇژنامى پتر ژ ھەر تىشەكەكى گرنىكى دايە، پىشكەقتەن و ھەرازا بىزارىزكارىخووازا كوردان و ھەستا نەتەوايەتيا كوردان ل رۇژھالانا ناقېن دا.

بىنگومان رۇژناما نىيۇورك تايىز ئىك ژ وان رۇژنامەيانە يا كۇ رۇلەكى مەزن د شىرۇفەكرن و فەگۇھاستنا بوويەر، پىشھاتېن دېلۇماسى، سىياسى و لەشكەرى ل جىھانى ب گىشتى و رۇژھالانا ناقېن ب تايەتى ھەى. لىبىرى ئەگەر لىژىرېنەكى د لاپەرىن رۇژناما نىيۇورك تايىزدا بگەين، دى ب شىوېهەكى زۇر رون و ئاشكرا ديار بىن كۇ شۇرەشا ئەيلۇلى بىن بەھر نەبوېە ژ لاپەرىن فى رۇژنامى، بەلكۇ د زۇرەي راپۇرتېن وىدا رەوش و پىسا كوردى ل سەر دەمى فى شۇرەشى دا تىدا ھاتىيە نىشان دان و شىرۇفەكرن بو زىلېزىن جىھانى. لەورا پىسا كوردى، رەنكەدانەك زۇر كارىگەر د راپۇرت و لاپەرىن دىقە رۇژنامىدا ھەبوېنە. چونكى رۇژناما ناقېرى گرنىكېكا زۇر ب پىسا كوردى دناف ولەتېن رۇژھالانا ناقېن دايە.

ھەلبەت گرنىكيا فى فەكولېنى د ھندى دايە كۇ ئەو راپۇرتېن تىدا ھاتىن بكارىنېن، ئەو پىزانىن بىن كۇ پەيامنېرىن رۇژناما ناقېرى ژ زاردەفى بەرىسېن دەرگەھىن لەشكەرى، سىياسى، كارگىرى و راگەھاندنى بىن كۆمەتېن عىراقى و ولەتېن رۇژھالانا ناقېن ھەمبەرى شۇرەشا ئەيلۇلى و پىسا كوردى بدەستقەئىنانىن. ھەروسا سىياسەتا كۆمەتېن وان ولەتان بەرامبەرى شۇرەشا ئەيلۇلى و پىسا كوردى بۇ رايان گىشتى يا جىھانى ديار كرىنە. دھەمان دەمدا، ئەف راپۇرتە زۇر جىمى گرنىكى و بايەخداننە ژ بۇ شىرۇفەكرنا دىرۇكا پەيوەندىن سەركردايەتيا كوردى دگەل لاپەرىن سىياسى بىن كورد و دگەل ولەتېن ھەرىتى. ھەروسا ھەلوېست و سىياسەتېن دەولەتېن زىلېز ب تايەتى بەرىتانبا، ئەمىرىكا و ئىكەتيا سوقىيەت بەرامبەرى سەركردايەتيا كوردى.

ل قىرى دشين بېژىن ئارمانجا سەرەكى ئىقى فەكولېنى ئەو كۇ شىكارەك دىرۇكى بىخىتتە سەر وان پىشھات و بوويەرىن گرىداى ب شۇرەشا ئەيلۇلى و پىسا كوردى قە د وان راپۇرتان دا، ئەو بىن د لاپەرىن رۇژناما نىيۇورك تايىزدا ھاتىنە بەلاڭكرن. چونكو

شارەزايىن دەفەرى بېننە دناف وان دەفەران يان پىزانىن ل دور وان پىشھاتان ژ دىدەقان و كەسايەتېن جىمى باوهرى وەرگرن.

ژبەرھندى زۇر جارن رۇژنامەگەرى و رۇژنامە فشارەك كارىگەر دىتخىتەن سەر دەستەلاتېن ولەتېن خو كۇ سىياسەت، ھەلوېست و رەفتارىن خو ل دۇر كىشەيان پەيدابوويىن چ ل سەر ئاستى ناخۇھى و دەرەكى بگھورېتېن، ب تايەتى ئەو كىشەين شىسەر و پەيامنېرىن وان ھزر دكەن مەرسى نە بوو سەر بەرژوھندى و ئاسايشا نەتەوېى يا ولەتېن وان. رۇژنامەگەرىيا وىلايەتېن ئىكگرتىن ئەمىرىكا رۇلەكى بەرچاف دىقە بياقى دا ھەيە و فشارەك زۇر دىتخىتەن سەر كۆمەت و دەستەلاتدارىن جىھانى كۇ كارفەدان، ھەلوېست و سىياسەتېن رەختەگىر يان تۇند بەرامبەرى كىشەين توشى وان ولەتان بوويىن. ھەلوېست و رەفتارىن وان بەرامبەرى خەلكى وان ھەبن. دىقە بۇرېيدا، شۇرەشا ئەيلۇلى دىقە قۇناغا خۇ يا ھەستىار و دەستېپىكا دا ب شىوېهەكى زۇر بەرچاف جىمى خو دناف راپۇرتېن رۇژنامەگەرىيا جىھانىدا، ب تايەتى يا وىلايەتېن ئىكگرتىن ئەمىرىكا دىنشان دانا كىشەين رۇژھالانا ناقېن دا كرىيە.

د سەردەمى شۇرەشا ئەيلۇلى دا، كوردستان بوو فاكىتەرەكى گرنىگ د ھاروپىسا سىياسى و لەشكەرى يا رۇژھالانا ناقېن دا. ژبەر ھندى، ھەر ژ دەستېپىكا بەرىيالوونا شۇرەشا ئەيلۇلى، سەركردايەتيا شۇرەشى، ب ھەى شىيانىن خۇ بىزاف كرىنە پىسا نەتەوېىن خۇ ب جىھانى بىرىكا ھنارتنا نونەر و سەردانانارنا بىلۇزخانەين ولەتېن رۇژئاقىل ل رۇژھالانا ناقېن داكو پىشھەقانىيا نىفدەولەتى بدەستقەبىن. بەلنى ھەى بىزاقىن وان دىقە ئەنجام بوون. بىنگومان ئەف چەندە ژى، مەترسىدار، ھەفسەنگىكە كارىگەر و كىشى بوو ل سەر دەفەرى. ژبەر كۇ دەولەتېن ھەرىتى پىسا كوردى ب زىانەك مەترسىدار بۇ سەر دەستەلاتېن خۇ ددا زانېن و دياردكر دى ئەف كىشە زىانا ب بەرژوھندىن دەولەتېن زىلېز ل دەفەرى دەتن و ھەر ھارىكارەكە ژلاىن دەولەتېن زىلېز بۇ كوردان ھاتىيە پىشكەكىشكرن، دەولەتېن ھەرىتى ب ماتىكرن د كىشەين ناخۇھى و كارۇبارىن خۇ دا دزانى. لەورا دەولەتېن ھەرىتى ھەى دەمان بوېنە رىكر د پىشھەقانىكرنا پىسا كوردى دا و دايە دياركرن پىدقىيە ولەتېن رۇژئاقىل تامۇژگارىان دەربارى رۇلى خۇ د كىشەين جىھانى دا ئاراستەبى سەركردايەتيا كوردى بگەن.

چونكى رىژەكا زۇرا رۇژنامەيان، بىزاقى دكەن ب شىوېهەكى رون و ديار رودانېن راستەقىيەنە، ب تايەتى ئەو زولم و زۇردارى، سىياسەت، رېئسا، ياساين تۇند و مەدەنى بىن ژلاىن دەستەلاتدارىن دەولەتاشە، ب تايەتى بىن رۇژھالانا ناقېن ل سەر خەلكى خو ب گىشتى و كىم نەتەوايان ب تايەتى پەيرەو دكەن. ھەروسا كارفەدانا خەلكى وان ولەتان و كىم نەتەوېىن بەرامبەرى كۆمەت و دەستەلاتدارىن ولەتېن وان بۇ رايان گىشتى يا جفاكى نىفدەولەتى فەگۇھىزىن. ژبەر فى چەندى دى بىن، سەركردايەتيا كوردى ب نەچارى بەرىخۇدايە رۇژنامەين جىھانى و ب تايەتى بىن ئەمىرىكى ژىوگەھاندانا پەياما وان بۇ رايان گىشتى يا جىھانى و وىلايەتېن ئىكگرتى بىن ئەمىرىكا. ژبەر فى چەندى ھەزمارەكا زۇرا رۇژنامەيان، ب تايەتى رۇژناما نىيۇورك تايىز ۱ رۇلەكى ئىككار گرنىگ و كارىگەر ل دۇر دياركرنا رودان، پىشھات، كىشەين سىياسى، لەشكەرى، ئابۇرى بىن گرىداى ب شۇرەشى قە ھەبە.

ژ ئەقال سەرى بۇرى ھاتىيە شىرۇفەكرن ديارىن كۇ رۇژناما نىيۇورك تايىز ب ھەى شىيانىن خۇ دۇيىچونا پىسا كوردى د فى قۇناغا شۇرەشا ئەيلۇلى دا كرى يە. ئەف چەندە ب رونى و ئاشكاراى د ئەرشىقى فى رۇژنامى دا خۇيا دېتەن. چونكو پەيامنېرىن فى رۇژنامى ل ولەتېن رۇژھالانا ناقېن ھەبىرى و ب شىوېهەكى ھوشىار بەرىخۇدايە پىشھاتېن گرىداى بىق قۇناغى قە و راپۇرتېن تىرۆتەسەل و تىزى پىزانىن ل دۇر پىشھات و بوويەرىن فى قۇناغا گرنىگ بۇ رايان گىشتى يا ئەمىرىكا و جىھانى بەرچافكرىنە.

ژلاين ئەمىرىكا و ئىسرائىلىيە فە و بىرىكا ئىرانى بۇ دەھاتە رەوانەكرن، (The New York Times, ۲ March, ۱۹۷۵، ۸).

د بەردەوامىا دۆشچوونا خودا ل دور ره، رپشال و ھۆكارىن بووینە ئەگەرئى رودانا شۆرەشا ئەیلۆلى، رۆژناما نیویورك تايز دراپورتەك خودا دایە دياركن دەستپىكا شۆرەش و خەباتا ھەفەچەرخا كوردى ل عىراقى دزفرتن بو حوزەيرانا ۱۹۶۱ئى، لدمى سەرکردى كورد، مەلا مستەفا بارزانى، داخواز ژ سەرۆك وەزىرى عىراقى، عەبدۆلكەرىم قاسىمى كرى كو " زىندانىن سىياسى ئازاد بگەتن، دووماھىكى ب سەرۆكتركى بىنتى و سۆزىن خۇ يىن دانا ئۆتۆتۆمىيى ب كوردان دگەل كوردان جى بەجى بگەتن" (The New York Times, ۲۳ March, ۱۹۷۵، ۱۱). پىشتى بورىنا چەندەكى، عەبدۆلكەرىم قاسىمى راگەھاند لەشكەرى عىراقى ب تەمامى سەرکەفتن ل سەر شۆرەشگىزىن كورد بدەستتە ئىنايە (The New York Times, ۲۳ March, ۱۹۷۵، ۱۱).

د راپورتەك خۇ دا ل دور رودانا شۆرەشا ئەیلۆلى رۆژناما نیویورك دایە دياركن: "كۆھەر ژ حوزەيرانا ۱۹۶۱ئى، لدمى بۇ ئىكەمىن جار جىرىسكا شۆرەشا كوردى ژلاين سەرۆك ھۆز و مەلا مستەفا بارزانى، ئەوى ئىكەتيا سوقيەت پىشتەفانايى وى دكر ب درى رۇئا بەندا دەستپىكى (The New York Times, ۲۷ April, ۱۹۷۴، ۵). بىتى كوردان بزاقرىنە ژبۇ بدەستتە ئىناا كوكنى ئۆتۆتۆمى دچوارچوڭى سنۆرى عىراقى دا. ل ۹ ئەیلۆل، ل سەرانسەرى كوردستانى خەلكى بەرھەقىيىن خو بۇ شۆرەشى دكرن و ھىدى ھىدى شۆرەشا كوردى بەردەوامى پىدھىتىن دان تاكول ۱۱ ئەیلۆلا ۱۹۶۱ئى، سەرانسەرى كوردستانى بخۆفە گرتى و بوپە شۆرەشە نەتەوېنى ل كوردستانا عىراقى. ئارمانجا سەرەكى يا فى شۆرەشى بدەستتەئىناا كوكنى ئۆتۆتۆمى بو كوردستانى و دېموكراسى بۇ عىراقى بوو" (The New York Times, ۲۲ September, ۱۹۷۴، ۱۵).

لدۆڭف راپورتەك رۆژناما نیویورك تايز يا كو دزفرتن بۇ ل ۲۳ ئەیلۆلا ۱۹۶۱ئى، ب گرىكى بەرىخودايە پىشھات و بوپەرىن سىياسى و لەشكەرى يىن د چوارچوڭى وى دا ھاتىن پىش و تىدا ھاتىە خوياكرن كو حكومەتا ئىرانى راگەھاندبوو كو ھىزىن ئىرانى مەلا مستەفا بارزانى، ئەوى سەرۆككتيا شۆرەشا كوردى ل باكورى عىراقى دكەتن گرتىە، رەوانەى زىندانى كرى يە و دى ل رۆژىن داھاتى رادەستى عىراقى كەن. دېرەمبەردا، ھىزىن كوردى ئەو دەنگ وباس رەتكىن و دياركر كو مستەفا بارزانى دگەل ھىزىن خو نوکە يىن د چەپەرىن شەرى دا و شەر بەردەوامە دناقبەرا ھىزىن كوردى و عىراقى دا (The New York Times, ۵ October, ۱۹۶۱، ۱۴).

ل ۲۶ ئەیلۆلا ۱۹۶۱ئى، ھاتبوو راگەھاندن ژلاين حكومەتا ئىرانى و عىراقى فە حكومەتا ئىرانى و پارتا كومىونىستى يا عىراقى ئالىكارى پىشكىشى ھىزىن مەلا مستەفا بارزانى كرىنە. ژەر فى پىشتەفانايى ھىزىن ناڭرى ھەوىن خو بەرەف باشۆرى رۆژتافى لاين ئىرانى بەرامبەرى ئىكەتيا سوقيەت برىنە. لەورا حكومەتا عىراقى كارفەدانىن توند ب درى كوردان پەيرەوكرن و ل ۵ چرىا ئىكى ۱۹۶۱ئى، براين مەلا مستەفا بارزانى، شىخ ئەحمەد بارزانى (۱۹۶۶-۱۹۶۹) ھاتە گرتن ژلاين حكومەتا عىراقى فە (The New York Times, ۵ October, ۱۹۶۱، ۱۲).

پىشتى بۇرىنا سالەكى ژ بەرپابونا شۆرەشى، ژىدەرىن ئىزىكى شۆرەشى دابوو خۇياكرن كو ھىزىن كوردى كوترۇلا پترىا زىجىرىن جىپاي يىن عىراقى و ئىرانى ژ ئىك خودا دكەن كرى يە (The New York Times, ۲۳ March, ۱۹۷۵، ۱۲). ھەرەوسا لدەستپىكا ساللا ۱۹۶۲ئى، سەرکردى شۆرەشا كوردى، مەلا مستەفا بارزانى داخواز

د راپورتىن فى رۆژنامى دا زور مزار و بابەتىن گرىگ يىن پەيوەندى ب شۆرەشا ئەیلۆلى و پىسا كوردى فە ل رۆژھەلاتا ناڭىن ھەين بۇ راي گىشتى يا جىپاننى ھاتىنە شۆرەفەكرن. دەھمان راپورتان دا، چەوانىيا سەرەدەرىكرنا حكومەتىن عىراقى، ھەرىمى و زىلھىزىن جىپاننى دگەل پىسا كوردى ھاتىنە رونكرن. ھەرەوسا ئارمانجا سەرەكى يا سەرکردايەتيا شۆرەشا ئەیلۆلى ژ بەرپاكرنا شۆرەشى ب درى حكومەتىن دەستپەلات ل عىراقى كرىن.

لەورا بفر ھاتەدېتن كو فەكۆلەنەك ل سەر فى بابەتى گرىگ د لاپەرىن ئەرشىڭى فى رۆژنامىدا بېتتە ئەنجامدان، ژەرەكو داموۋىن ۱۹۶۱-۱۹۷۰ئى، ئەفى رۆژنامى گرىگىيەك زىدە ب بوپەرىن ئەفى شۆرەشى دايە، ھەرەوسا داكو رەنگەھانا شۆرەشا ئەیلۆلى و پىسا كوردى دەزوربىرىن راگەھاندنا جىپاندا بېتتە خۇياكرن كا چەوا وان بزاف كرىپە پىسا كوردى بگەھىن راي گىشتى يا جىپاننى و كارفەھانا دەولەتىن زىلھىزىن مينا بەرىتانىا، وىلايەتىن ئىكگرتىن ئەمىرىكا و ئىكەتيا سوقيەت بەرامبەرى پىسا كوردى چەوا بووې. ھەزى يە بىژىن، ژبۇ ئەنجامداننى فەكۆلەننى، بىتى پىشت ل سەر راپورتىن ئەرشىڭى رۆژناما نیویورك تايزفە ئەوىن رودان و پىشھاتىن سىياسى و لەشكەرى يىن ب پىسا كوردى و شۆرەشا ئەیلۆلى فە ل عىراقى و ل رۆژھەلاتا ناڭىن بۇ راي گىشتى يا جىپاننى شۆرەفەكرن ھاتىە بەستىن. ھەزى يە ئامازە پىدەين پترىا راپورتىن دفى فەكۆلەننى ھاتىن بكارىنانا ژ ئەرشىڭى ئەفى رۆژنامى ل سەر سايتى وى فى تايەت (www.nytimes.com) ھاتىنە ھەرگرتن.

رىنازا فەكۆلەننى يا دفى فەكۆلەننى دا ھاتىە پەيرەوكرن، رىنازا، چەوانىيا شۆرەفەكرنا و سەرەدەرىكرنا بوپەرىن دىرۆكى يە دلاپەرىن رۆژناما نیویورك تايز دا. مەبەست ژ پەيرەوكرنا فى رىنازى، ئەو پتر دىشۆرەفەكرنى دا، لاينى زانستى دەھىتتە بەرچاقكرن ژبۇ شىبكاركرن روداننى گرىدايى فى قوناغا ھەستىار و گرىگ يىن شۆرەشا ئەیلۆلى، ئەوا د ھەستىارىن قوناغا شەرى ساردا روپىدايى. ھەرەوسا دفى قوناغى دا، زىلھىزىن نىقدەولەق و ھەرىمى ب رەنگ و ھەولۇبىستىن خودا خودا سەرەدەرى دگەل سەرکردايەتيا كوردى كرى يە. ژەر فى چەندى، ئەف رىنازە ب گونجايتىن رىناز بۇ شۆرەفەكرنا بوپەر و پىشھاتىن گرىدايى بى ماوېنى ھاتىە دېتن.

۲. دەرازىنك: دەستپىكا شۆرەشا ئەیلۆلى د رۆژناما نیویورك تايز دا

۱۹۶۱-۱۹۶۲

ھەر ژ رۇئا راگەھاندنا سىستەمى كۆمارى ل عىراقى ل ساللا ۱۹۵۸ئى، كوردىن عىراقى دەست ب بزاف و خەباتا خۇ دگەل حكومەتىن بەندا كرى يە ژبۇ بدەستتە ئىناا رىزەكا كوكنى ئۆتۆتۆمىيى. ھەر لدەستپىكا راگەھاندنا سىستەمى رىشەبرنى فى نۆى ل عىراقى، كوردان دەست دايە خەباتا چەكدارى ب درى حكومەتا عەبدۆلكەرىم قاسىمى (۱۹۵۸-۱۹۶۳) (The New York Times, ۲۷ March, ۱۹۹۱، ۱۰). دىپىنگاقتن خودا ل دور دياركرنا ئارمانجىن شۆرەشا ئەیلۆلى (شۆرەشا كوردى)، ئەوا ب سەرۆككتيا مەلا مستەفا بارزانى ۱۹۰۳-۱۹۷۹ئى ھاتىە بەرپالكرن. ل ۱ ئادارا ۱۹۷۵ئى، رۆژناما نیویورك تايز دراپورتەك خۇ يا تايەت دا دايە خۇياكرن: "ئارمانجا سەرەكى يا شۆرەشا ئەیلۆلى، ئەوا دناقبەرا ساللىن ۱۹۶۰تا ۱۹۷۵ئى دا، ب گەرىمى ب درى حكومەتىن عىراقى ھاتىە راگەھاندن، دروستكرنا دەولەتەك كوردى بو ژبۇ ۱۲ مىلۇنا كوردان". دەھمان راپورت دا ھاتىە، لدەمى ل ساللىن ۱۹۶۰ئى، ھىزىن مستەفا بارزانى شەر ب درى ھىزىن عىراقى دكر، ب چەكى ئىكەتيا سوقيەت، ئەوى دەھاتە پىشكىشى

گۇقارى زانكۆى كۆيه بۇ زانسته مرؤفايهتى وكۆمهلايه تيههكان

تاكه ريگه بۇ بدهسته ئينانا ئۆتۆمىيى". سەركدايه تيا كوردى، ب تايه تى مستهفا بارزانى لدؤيف "ستراتيجيه تيا چهك ل سهر هيزىن زؤو بدهسته ئينانا كوحي ئۆتۆمىيى" دچوو(The New York Times, ۱۱ September, ۱۹۶۲, ۱۰). چوئى حكومهتا عهبدؤلكهرىم سياسه تتهك نهگؤنچاى هه مبهرى كوردان پهريوو دكر و فى چهندى پتر بهرى مستهفا بارزانى دا ههندى كو سهرپسا هيزىن هؤزىن پشته فائىن خو ب دزى حكومهتا قاسمى بكهت (The New York Times, ۱۱ September, ۱۹۶۲, ۱۰).

زهر وان كاردان و بارؤدخىن سهختىن كورد تيدا دبؤرن، ل ريكهفتى ۱۲ ئه يلؤلا ۱۹۶۲ئى، شاهى ئيرانى، محمهد رها پهلهوى (۱۹۴۱-۱۹۷۹) ئى، براقىن بهيزىن كرن كو ئيرانىن تۆركى و كوردان زلايىن نهزاديه بخؤ فهگرىدنه و بپاريزىن ژ هيزىن هيزىن عيراقى. مبه سستا شاهى يا سهرهك، ئهو بو سهرنجا سهركدايه تيا كوردى بخو رايكىشتى و كوردىن ئيرانى پالدهن كو ب دزى دهسته لاتا وى رانهن. زهر ههندى نافبرى سؤزدا دهست ب چاكسازىن پيشه بى بكهتن و ئاليكارىان ل دهمه كنى گونچاى دا پيشكىشتى شورهشا كوردى ل عيراقى بكهتن (The New York Times, ۱۳ September, ۱۹۶۲, ۱۰). زهر فى داخوينايا شاهى ئيرانى، شهر ب شيوه به كنى سرؤشتى و خورستىيى عيراقى بهرف هيزىن كوردى فه هات و د ئهجامدا د ماوى ۲۱ رؤزان دا شورهش بهرفه بوو و بهرف دهفهرىن رؤزه لاقى كوردستانى فه چوو. د كارقه دانا فى چهندى دا هيزىن كوردى فزى بكارىنانا چهكى بوون وهك كورين كوچهران و ژاينى ئهو فزى كرن عهردى دهشتى يىن ههستيار بؤ شورهشى ب كىمى بكارىن داكو پاراستى بن ژ ئاريشه يىن ههستيارو مهترسىدار (The New York Times, ۱۲ September, ۱۹۶۲, ۱۳).

د راپؤرتتهك رؤژناما نافبرى دا يا ل ژىرناقى (شورهشگىزىن كورد ل عيراقى). هاتيه دياركرن كو ل ۱۳ ئه يلؤلا ۱۹۶۲ئى، شهرى ب تؤندى دنافهرا هيزىن مهلا مستهفا بارزانى و هيزىن عهبدؤلكهرىم قاسمى دا رويداينه و ههر دوو ئاليان زيان ييكهفتينه. ههروهسا ژ نهگهرىن تويپارانكرنى خهلكى مدهدى ل دهفهرىن سنؤرى دهفهرىن خو بهرداينه و بهرف سنؤرىن تۆركيا و ئيرانى چوينه (The New York Times, ۱۳ September, ۱۹۶۲, ۱۱). ههروهسا د راپؤرتتهك دى يا رؤژناما نافبرى دا هاتبوو، ههر ژ ۲۳ تهباخا ۱۹۶۲ئى، وهره پرسيارهك بؤ سهركدايه تيا كوردى ل باكورنى عيراقى ب دزى حكومهتا عيراقى دورست بوو، "نهرى ههتا كهنگى دى ژن و زارؤكىن كوردان دىن تويپارانكرنى فه مين" (The New York Times, ۱۳ September, ۱۹۶۲, ۱۱).

ئهفه ژ ئهجامى تويپارانكرنا گوندىن و بايزىن كوردان پهيدا بوو كو تيدا زيانهك كارىگه ب خهلكى وان كهفتبوو و هزمارهكا زؤرا ژن و زارؤكان هاتبوون كوشتن و بهرزهكرن، ههروهسا جهمىن ئاكنجىبوونا وان هاتبوون خرابكرن. ل ۱۴ ئه يلؤلا ۱۹۶۲ئى، عيراقىن سؤر (مه بهست زى پارتا كومبونستى يا عيراقى يه)، پهيوهندى ب كوردان كرى يه و تيدا رونكرى يه كو ئهوان رازىبونا كرملين يا سوفيه تى بدهسته ئينايه زؤو دورستكرنا (بهريه كنى نشىنانى)، دكهل شورهشگىزىن كورد ب دزى حكومهتا عهبدؤلكهرىم قاسمى ل عيراقى (The New York Times, ۱۴ September, ۱۹۶۲, ۱۲).

ل ۲۰ ئه يلؤلا ۱۹۶۲ئى، هيشتا شهر دنافهرا هيزىن عيراقى و كوردان دا بهردهوام بوو، د وان شهرىن بهردهوام دا، كورد هاتنه دابهشكرن بؤ چهندين گرؤيىن سياسى و لهشكهرى. دئهجامدا هزمارهكا زؤرا كوردان بهرف سنؤرى تۆركيا بؤ خو پاراستنى ژ هيرشان چون و ئهوان پهنا بهران بؤ پهيامنيزى رؤژناما نيؤيورك تايمز دابوو خؤياكرن كو گئاشتن ل سهر وان هاتينه كرن. زهر فى چهندى ئهوان داخووا پاراستنى ژ تۆركيا

ژ پهيامنيزى رؤژناما نيؤيورك تايمز، كر " بئىتن ئه مريكا چ بهينى يان ئاشكرانى ئاليكاريا وان بكهتن. چوئى مستهفا بارزانى وهسا هزر دكر دى بئى ريكن كوحي ئۆتۆمىيى بدهسته ئىتن و دى پاشى كورد بن ههفه ميانن دورست يىن ئه مريكا ل رؤزه لاتا نافيىن. بئى چهندى عهبدؤلكهرىم قاسمى، ئه مريكا ب پشته فائىنكرنا پرسا كوردى ل عيراقى گونهباركر وداخواز زى ماتىكرن دكارووبارىن وهلاقى وى دا نهكهن (The New York Times, ۲۳ March, ۱۹۷۵, ۱۳).

لهورا دى يىن ل مههين دهستپىكا سالا ۱۹۶۲ئى، ئاگرى شهرى پتر خوش دىتن. د ئهجامدا، ل ۲۳ نيسانا ۱۹۶۲ئى، هيرشهكا بهرفهه يا هؤزىن كوردى ب دزى هيزىن حكومهتا عهبدؤلكهرىم قاسمى دهستپىكر. دئهجامى فى هيرشى دا، نيزىكى ۱۰۰ گوندىن كوردان هاتنه ويرانكرن و هيزىن حكومهتا بهندا بهرف دهفهرىن چيالى يىن كوردان چوو (The New York Times, ۲ April, ۱۹۶۲, ۱۱). ههروهسا لدؤيف پهيامنيزى رؤژناما نيؤيورك تايمز ل بهندا و بهرؤتى، ل ريكهفتى ۱۱ حوزهرىانا ۱۹۶۲ئى، هيزىن كوردى د شهره كنى گران دا هيزىن سى بهتلهيؤنىن عيراقى ل دهفهرىن دكهفته سهرى سنؤرى ئيرانى تيشكادىنه و دئهجامدا هيزىن كوردى سهركهفتنا خو ل دهفهرى رايكه هاندى يه (The New York Times, ۱۲ June, ۱۹۶۲, ۱۵). د راپؤرتتهك رؤژناما نيؤيورك تايمز دا دزفرتن بؤ ۹ ئه يلؤلا ۱۹۶۲ئى، دياركرى يه كورد يىن ب شورهش كنى ل عيراقى رابوين و نارمانجا وان دورستكرنا ههريه مكا ئۆتۆمى يه ل كوردستانى، ئهف شورهشه پشهكا نؤى يه ژ چيروكا وان يا هزار سالى يا كهفن ب دزى حوكرمانيا هزارى سالى يا عهره بى. ههروهسا د راپؤرتتهك نيؤيورك تايمزدا كو بؤ ۱۰ ئه يلؤلا ۱۹۶۲ئى، دزفرتن هاتيه رايكه هاندن ل ۲۶ تهباخا ۱۹۶۲ئى، سهركدى كورد مهلا مستهفا بارزانى، داخووا پشتهفانى و ئاليكارىن بهردهوام ب دزى عيراقى ژ ويلا بهتىن ئىكگرىتىن ئه مريكا كرى يه. دهه مان راپؤرت دا هاتيه شروفه كرن كو ويلا بهتىن ئىكگرىتىن ئه مريكا رايكه هاندى كو ئه مريكا نه ئاليكارىن دارايى و نه سهر بازى پيشكىشتى كوردان ناكهن و دياركرى يه ئاليكارىكرنا شورهشگىزىن كوردى دى بيتن ماتىكرن كيشهين نافخوه بى و دكارووبارىن نافخوه بى يىن عيراقى دا (The New York Times, ۱۰ September, ۱۹۶۲, ۸).

ههروهسا ل ۱۰ ئه يلؤلا ۱۹۶۲ئى، زلايىن خوهفه مهلا مستهفا بارزانى، وهك بهريسى ئىكىن يى شورهشا كوردى ل چيىن كوردستانى بريك رؤژناما نيؤيورك تايمز هؤشدارى دا ويلا بهتىن ئىكگرىتىن ئه مريكا، ههگهر ئاليكارىان پيشكىشتى وان نهكهن، ئهو دى نه چارىن، داخووا ئاليكارىن ژ حكومهتا ئىكه تيا سوفيه تى بكهتن. بئى چهندى دى زيانىن مهترسىدار ب بهرزه وندىن ئه مريكا ل دهفهرى كهفن و هينكى كورد زى بهريسىرىن (The New York Times, ۱۰ September, ۱۹۶۲, ۹). د بهردهواميا دؤيفچونا خودا ل دور پرسا كوردى ل عيراقى دكهرماتيا شهرىن شورهشا ئه يلؤلى دا، رؤژناما نافبرى د راپؤرتتهك دى يا خو دا دايه دياركرن هيزىن كوردى بهردهوامان ل سهر پيشقه چونا خو و هيزىن كوردى باوهريهك بهيز بخؤ ههيه كو دى سهركهفتنى ل سهر هيزىن عيراقى بدهسته ئىن و دى ويئنه سهركهفتنى بلنكهتن. چوئى هيزىن وان ب باوهرى و هزرى ب دزى هيزىن عيراقى شهرى دكهتن (The New York Times, ۱۰ September, ۱۹۶۲, ۱۰).

وهك د راپؤرتتهك رؤژناما نيؤيورك تايمزدا يا ل ۱۱ ئه يلؤلا ۱۹۶۲ئى، هاتيه دياركرن سهرهراى ههول و براقىن سهركدايه تيا كوردى زؤو بدهسته ئينا مافىن خو يىن نهتهوبى د عيراقى دا. بهلى براق و ههولنىن وان دىن ئهجامىن باش نهبوويه. لهورا ل ههمان رؤز، مهلا مستهفا بارزانى، شورهشگىر و سهركدى شورهشگىران، ميشك و بپرا پشته شورهشا كوردى، ئهوا داخووا ئۆتۆمىيى ل عيراقى دكهتن، رايكه هاند، "هيز

پشتى حكومتە غىراقى يا نۆى داخوازىن كوردان بىن نەتەوھى و پروژەنى حوكى ئۆتۆتۈمى پاشىئىخستىن، پاشىئىخستىن پروژىنى ئۆتۆتۈمى كوردى، ترس لىدەف وەلاتىن پروژىلارنى بەدكار و سەرگىدەھەتتە كوردى ژ پىشتەفانىا سۆزىن عەربان بىن نەروا بىزار بون. ل گەل ھىندى، كوردان بەردەوامى دا خەباتا خۇ يا چەكدارى، لىھى دەمىدا حكومتە نەفەندى يا تازە يا لاواز بوو، دىفا پىنگەھى خول بەغدا بىن بىكەن. بۇ بەدستە ئىنانا پىشتەفانىا كوردان. ژبەر ھىندى، ل ۶ ئادارا ۱۹۶۳ئى، حكومتە نۆى، نونەرى خۇ تەر يەھىا (۱۹۱۶-۱۹۸۶)، ژبۇ دانوستاندىن ئاشتىن دگەل كوردان ھنارتە دەف سەرگىدەھەتتە كوردى (The New York Times, 6 March, 1963) صالح (۱۹۶۳، ۱۱). روژناما نەفرى دىار دكەن، ژبەر ھىندى ل ۳ نىسانا ۱۹۶۳ئى، صالح يوسف (۱۹۱۸-۱۹۸۱)، جەلال تەلەبانى (۲۰۱۷-۱۹۳۳)، محمود عثمان (۱۹۳۸- تانوكە ساخە)، ئىدرىس بارزانى (۱۹۴۴-۱۹۸۷)، نونەرىن مەلا مستەفا بارزانى و ئەيلۇنى بۇ ماوھىن دوو ھەفتىن ل بەغدا چاقەرىن ژبۇ دەستپىكرنا دانوستاندان دگەل نونەرىن حكومتە نەفەندى ل بەغدا (The New York Times, 14 April, 1963, 10).

زەلەزىن نەفەندەھەتتى ژى ل دور پىسا كوردى و ھەبونا دەولەتەك كوردى ل دەفەرى ھاتتە دەنگ، بو نمونە، دراپۆرتەك روژناما نىبۆرك تايمز كو دىرقتى بۇ ۶ گولانا ۱۹۶۳ئى، دا ھاتتە كو " حكومتە ئىكەتتە سۆھبەتتى پىشتەفانىا دەولەتەك كوردى ل غىراقى دكەن". ئەف پىشتەفانىيە دەھىتە دىت ب دى پىنگەھى عەربان. د ئەنجامى فى داخۇيانا مۆسكودا، پارتيا كومۇنىستا غىراقى پىشتەفانىا خۇ بۇ ھىزىن شۆرەشا كوردى، ئەوئىن مستەفا بارزانى سەرگىدەھەتتە وان دكر ژبۇ بەدستە ئىنانا حوكى ئۆتۆتۈمى د چوارچوڧى غىراقەك دىموكراسى دا (The New York Times, 7 May, 1963, 9).

ل ۱۷ گولانا ۱۹۶۳ئى، سەرگىدەھەتتە كوردى داخۇازا ھارىكارنى ژبۇ نەفرىنەكەرنى دناقبەرا وان و حكومتە نەفەندى دا ژ سەرۆكىن مسرىن جەمال عەبدۇلناسرى كرى (The New York Times, 17 May, 1963). ل حوزەيرانا ۱۹۶۳ئى، وەلاق مىسى بىزاف كرن، بىتە نەفرىنەكەرنى كىشەين دناقبەرا سەرگىدەھەتتە كوردى و حكومتە غىراقى دا. لەورا، ل ۴ حوزەيرانا ۱۹۶۳ئى، ل ژىرچاقدىريا حكومتە جەمال عەبدۇلناسرى (۱۹۵۶-۱۹۷۰) ئى، كومونەك سى قۇلى دناقبەرا نونەرىن كورد ب سەرۆكتا جەلال تەلەبانى، حكومتە غىراقى ل باژىرى قاھىرە ھاتتە ئەنجامدان. لىدۇف وان پىزانىن پەيامىترى روژناما نىبۆرك تايمز بەدستە ئىنانىن، پشتى دىتتا سەرۆكى مىسى، نونەرى كوردان جەلال تەلەبانى ژ ئەنجامىن كومبونا قاھىرە فى خۇشمال بوو و ھىڧى خوستان ئەنجامىن وئ بىتە جى بەجى كرن (The New York Times, 4 June, 1963, 10). بەلى دىار بوو ئەنجامىن كومبونا قاھىرە بوئە ھى نەرازىبوونا حكومتە نەفەندى. ژبەر ھىندى ل ۹ حوزەيرانا ۱۹۶۳ئى، دانوستاندان دناقبەرا نونەرىن كوردان و حكومتە نەفەندى دا ھاتتە راووستاندان و شكەستن ب ئەنجامىن كومبونا قاھىرە ھاتتە دان. دئەنجامدا، ھەر دوو ئالىان بەرھەڧىن خۇ بۇ شەرەك نۆى كرن (The New York Times, 10 June, 1963, 11).

ل ۱۰ حوزەيرانا ۱۹۶۳ئى، حكومتە غىراقى شەر ب دى كوردان راگەھاند و داخۇازا خۇ رادەستىكرنا سەرگىدەھەتتى كورد د ماوئى (۲۴) دەمژمىران دا كر. ھەروسا حكومتە نەفەندى دا بوو خۇياكرن كو بۇ ئىكەم جار ھىزىن مستەفا بارزانى ھىرش كرى يە سەر ھىزىن وئ، د بەرامبەر دا، ھىزىن مەلا مستەفا بارزانى ئەف چەندە رەتكەر و دىاركر كو ھىزىن غىراقى دەستپىشخەرىيا شەرى كر بوو (The New York Times, 11 June, 1963, 11).

كرى يە (The New York Times, 21 September, 1962, 12). ل ۲۳ ئەيلۇلا ۱۹۶۲ئى، ھاتبوو راگەھاندن ژلاين حكومتە ئىرانى و غىراقى ھە حكومتە ئىرانى و پارتا كومىونىستى يا غىراقى ئالىكارى بىشكىشى ھىزىن مەلا مستەفا بارزانى كرىنە. ژبەر فى پىشتەفانىيە ھىزىن نەفرى ھەمىن خۇ بەرەف باشۆرى روژنامى لىن ئىرانى بەرامبەرى ئىكەتتە سۆھبەت بىرەنە (The New York Times, 24 September, 1962, 13).

ھەروسا ھاتتە خۇيا كرن ل ۲۶ ئەيلۇلا ۱۹۶۲ئى، دەزگەھىن ئىمناھى بىن تۆركىا ل ئستەمبۇلى د كوفرانسەكى دا بۇ روژنامە فانان دا دىاركرن كو ھۆمارەكا زۇرا كوردىن غىراقى پەنا ئىناھە تۆركىا و ب ھۆمار دا خۇياكرن پتر ژ ۲ ھزار چەكدارىن كورد ژ غىراقى ھاتتە دناف سۆرى تۆركىا دا، ھەروسا دا بوو خۇياكرن كو ئەوان چەكداران دىاركر بوو، "ئەم بىن ژ ناف شۆرەشا كوردى يا كو مەلا مستەفا بارزانى، سەرۆكتا وئ دكەن ھاتىن و بۇ پاراستا گىيانى خۇ ھاتتە تۆركىا" (The New York Times, 27 September, 1962, 15). دگەل ھىندىدا، شۆرەشا كوردى بەردەوامى بى دەھىتە دان ھەتا شۇباتا ۱۹۶۳ئى.

۳. تەوهرى ئىكى: شۆرەشا ئەيلۇنى د روژناما نىبۆرك تايمز دا ۱۹۶۳-۱۹۶۷

ل روژىن دەستپىكا شۇباتا ۱۹۶۳ئى، كودان و بىشەتائىن سىياسى بىن غىراقى بەرەف ئالوزىن دجون، ھىزىن سەربازى بىن غىراقى دەست ب لىننىن خۇ دكر ژبۇ ئىنەفرا حكومتە عەبدۆلكەرەم قاسمى. د ئەنجامدا، ل ۸ شۇباتا ۱۹۶۳ئى، كودەتەيەك لەشكەرى، ب سەرۆكتا عەبدۆلسەلام عارفى (۱۹۶۳-۱۹۶۶)، ل پائىتەختى غىراقى بەغدا روپىدا. د ئەنجامدا، سەرۆك وەزىرى غىراقى، عەبدۆلكەرەم قاسم ھاتتە سىدارە دان و عەبدول سەلام بۇ سەرۆكىن غىراقى (The New York Times, 8 February, 1963, 10). حكومتەك نۆى ل غىراقى ھاتتە راگەھاندان و حكومتە نۆى بىرەك رادىوئى دىاركر دى دەستورەكى نۆى بۇ غىراقى ھىتن دىرشتن و دان پىدان ب مافىن مللەقى كورد دچوارچوڧى كارگىرىيەك نەنەفەندى (نەمەرەزى) كر. ژبەر ھەلۇبىستى وئ بى پۆزەتەف كوردان پىشتەفانىا خۇ بوو كودەتەين دىاركر. پشتى ھىنگى، واشنتون داخواز ژ سەرگىدەھەتتە كوردىن غىراقى كر، پىشتەفانىا حكومتە نۆى يا غىراقى، ئەوا پارتا بەعس سەرۆكتا وئ دكر بىكەن (The New York Times, 23 March, 1975, 15). ل ۱۵ شۇباتا ۱۹۶۳ئى، بىشەتائىن سىياسى ل غىراقى ھاتتە گھورىن، دەستەلاتداريا نۆى يا غىراقى و دوژمنا كومىونىستا ھەقسەنگىا ھىزى ل روژھەلاتا نەفەن ھەمبەرى مىسى و كوردان گھورى. ھەزى يە بىژىن حوكدارىن نۆى بىن غىراقى نەتەوھەپەرىستىن عەرەب و سوشىالىست بوون (The New York Times, 15 February, 1963, 10). ژلاين خۇڧە، سەرگىدەھەتتە كوردى گھاشتن ئىخستىن سەر حكومتە نەفەندى كو دى شەرى نۆى كەن ھە، داخواز ژ حكومتە كر حوكارىنا ئۆتۆتۈمى بەدن كوردان، بەرەفازى، ئەو دى دەولەتتى راگەھىن، لەورا خەلكىن غىراقى مەترس كرن سەر كوردان و داخواز ژىكر خۇ بۇ شەرى ئامادە بىكەن. ژبەر ھىندى، مەلا مستەفا بارزانى بۇ روژنامەفانان دىاركر كو وى داخواز ژ ھىزىن خۇ كرى يە "بىرەن ھىن خوو بىن سەرەكى"، ئامادەين بۇ شەرى، ھەگەر ھاتوو حكومتە نەفەندى دان پىدان ب مافىن كوردان بۇ حوكى ئۆتۆتۈمى نەكر (The New York Times, 2 March, 1963, 11).

گۇقارى زانكۆى كۆيه بۇ زانسته مروفايهتى وكۆمهلايهتبهكان

و ئۆتۆمبىلنىن لەشكەرى ژۇ شەركنا ھىزىن كوردى ھاتىنە رەوانەكرن. ئەوان ھىزا مل بىلى ھىزىن عىراقى ھە شەر ب دى ھىزىن كوردى دكر. سۆرىن ئەف چەندە ب دىلېقە دزانى داكو رېئىكى ل كوردىن خۇ بگرتن كو پشكدارىن د شۆرەشى دا نەكەن و ھەرەوسا رېئىكى لىيگرتن دا نەشىن ئالىكارىن دارابى و لەشكەرى پىشكىشى ھىزىن كوردى ل سەر سنۆرى دناقبەرا عىراق و سۆرىن دا بگەن (The New York Times, 1 July, ۱۹۶۳, ۱۰).

ل تىرمەھا ۱۹۶۳ئى، ژەر دوو ھۆكاران، كاودان و پىشھاتىن سىياسى يىن نافخۆبى يىن عىراقى بەرەف رەوشەكا نەدىار و ھەستىار دچون. چونكى ل ۳ تىرمەھا ھەمان سال، عىراقى ل پشكا باكورى بەردەواى دا ب ھىزىن خۇ يىن لەشكەرى ب دى كوردان و پىنگىرى ب بەندىن دانوستاندنن خۇ دگەل نونەرىن كوردان نەكرن. بزاقەك كومىۋىستان بۇ بىنگەھى لەشكەرى يى نىناف (رەشىد) ژ دەرەقى بەغدا ھاتە شكاندن و رەوشا وى بۇ ماوئەكئى نئارام بوو (The New York Times, 4 July, ۱۹۶۳, ۸). تىرمەھا ۱۹۶۳ئى، حكومەتا عىراقى راگەھاند ھىزىن كوردى جارەكادى دەست ھاقتىنە چەكى و بەردەواى داىە شەرىن خۇ ب دى ھىزىن وى. دئەنجامدا ھىزىن وى شىابنە وان بىشكىن و سەرەقتىن بەدستە بىن (The New York Times, 17 August, ۱۹۶۳, ۱۳). ژەر ھندى، حكومەتى ھىزىن خۇ بەرەف دەفەرىن ھەستىارىن كوردى برىنە و ل ۱۴ تىرمەھا ۱۹۶۳ئى، د راپۇرتەك خۇدا، رۇژناما نىۋيورك تايمز داىە دىاركرن كو حكومەتا عىراقى راگەھاندىە "ھىزىن وى بىنگەھى سەركردايەتيا كوردى ل دەفەرىن باكورئى وەلاقى ب تەماى روخاندىە" (The New York Times, 14 July, ۱۹۶۳, ۱۷).

ل ۳۱ تىرمەھا ۱۹۶۳ئى، مەلا مستەفا بارزانى ب ھىزىن خۇفە بەرەف رۇژناڧايى چوو داكو بەرسىكى ھىزىن عىراقى بگرتن يىن بزاف دكرن ژۇ دابەشكرنا نىشا كوردستانى برىكا رەوانەكرنا ھىزىن كوردى يىن دەفەرى بۇ سەر سنۆرى وەلاقى ئىراقى (The New York Times, 2 August, ۱۹۶۳, ۱۲). ھەرچەوايىت، حكومەتا عىراقى بەردەواى ب ھىزىن خۇ برىكا تۇپيارانكرنا ب فرۇكان و ھىزىن پىادە ل سەر دەفەرىن كوردى دا، دئەنجامدا زىانن زۇر خراب ب خەلكى مەدەنى كەقتن، ب ھزاران خەلك ھاتە كوشتن و برىنداركرن. ھەرەوسا ب ھزاران خەلكى مەدەنى و ھىزىن پىشەمەرگەبى بو پاراستن و سلامەتيا خۇ بەرەف سنۆرىن تۇركيا و ئىراقى چوون. ژەر ھندى، ل ۱۷ تەباخا ۱۹۶۳ئى، سەرۇكى عىراقى، عەبدۇلسەلام عارف برىكا راگەھاندىن خۇ داخوئايەك بەلاقكر و تىدا دىاركر "مەلا مستەفا بارزانى يى بو سەر سنۆرىن ئىراقى چووى"، ژلاقى خۇفە سەركردايەتيا كوردى، ئەف دەنگ، باسە رەتكىر و دىاركر مستەفا بارزانى يى دناف ھىزىن خۇدا ل بەرۇكىن شەرى دا (The New York Times, 17 August, ۱۹۶۳, ۱۳).

پشتى سەركردايەتيا كوردى دەنگ و باسنىن چونا مستەفا بارزانى بۇ ئىراقى رەتكىر. ھەرەوسا ھىزىن كوردى ھىدى ھىدى پىز دكەقتن و دەست ب پىشەقچوونن خۇ كرن. دئەنجامدا، حكومەتا عىراقى ھەست ب مەترسىن كر و ھزر دى ھىزىن وى تۇشى شكەستى بىن و دى زىانن زۇر پىكەفن. لەورا بزاقىن خۇرئكرن دگەل نونەرىن كوردان كومبىت. ئەو بوو ل ۱۸ تەباخا ۱۹۶۳ئى، نونەرىن حكومەتا عىراقى دگەل نونەرىن سەركردى كورد، مەلا مستەفا بارزانى ژۇ بدوماھىك ئىنانا شۆرەشى ل كوردستانى كومبون. رۇژناما ناڧىرى داىە دىاركرن كو ژىدەرىن كوردى بۇ دىاركر بوو كو ئەو كومبون ل دەفەرا رەواندۇزى ھاتبوو ئەنجامدان. دقى كومبونى دا نونەرىن حكومەتا ناڧەندى پرۇژەيك دەربارەى حوكمى ئۆتۆتۆمبى بو كوردان پىشكىشكر بوو. بەلى

(June, 1963, 8). ل ۱۱ حوزەيرانا ۱۹۶۳ئى، حكومەتا عىراقى راگەھاند كو ئەوى ھىزىن خۇ يىن بەرەفكەرىن ژۇ ژناڧىرنا ھىزىن شۆرەشا كوردى، ئەوا مەلا مستەفا بارزانى سەركردايەتيا وى ل چىيىن كوردستانى دكەت (The New York Times, 12 June, ۱۹۶۳, 7).

دېنگاڧىن خۇ دا ژۇ ژناڧىرنا ھىزىن شۆرەشا كوردى ل دەفەرىن كوردنشىن، ل ۱۲ حوزەيرانا ۱۹۶۳ئى، حكومەتا ناڧەندى ھىزىن خۇ بەرەف كەركوك، ھەولنر و سلىڧانى ھنارتن، مەبەستا سەرەكى يا وى ھىزى ئەو بوو بگەھتن رەواندۇزى ژۇ ھىزىشكرنا سەر بىنگەھى سەرەكى يى ھىزىن مەلا مستەفا بارزانى ل كوردستانى. ژلاقى خۇفە كوردان راگەھاند ئەكەر حكومەتا عىراقى بەردەواى دا ھىزىن خۇ بدى ھىزىن شۆرەشى، ئەو دى ھىزىن كەن سەر بۇرپىن نەقتى و حكومەتا رۇسىا ئىدانان كىرارىن لەشكەرى يىن عىراقى كر (The New York Times, 13 June, ۱۹۶۳, 9). د ئەنجامدا، ل ۱۴ حوزەيرانا ھەمان سال، شەر و پىكداڧى، توندوتىزى دناقبەرا ھەر دوو ئالىان دا رويدا و راپۇرتىن حكومەتا ناڧەندى ل بەغدا راگەھاندبوو د وان پىكدادانان دا، سەرەراى زىانن نەھاتىن زانن، نىزىكى ۱۶۵ پىشەمەرگە (نەوون بەرامبەرى مرفى دراوەستن) يىن كورد ھاتە كوشتن (The New York Times, 14 June, ۱۹۶۳, 15).

ژەر وان پىشەقچوونن ھەستىارىن دەفەر و عىراق تىدا دىۋورى، ل ۲۰ حوزەيرانا ۱۹۶۳ئى، مۇسكو راگەھاند حكومەتا سۇڧىيەت ھۇشداريەك داىە عىراقى ل دۇر شەرى وى ب دى كوردان و تىدا داىە رونكرن: "ھەكەر حكومەتا عىراقى بەردەواميا ب ھەوون خۇ يىن لەشكەرى ب دى كوردان بەدەتن، دى حكومەتا سۇڧىيەت پرۇگرامى خۇ يىن ئالىكارىكرنا عىراقى راوەستىنن. دەرەمبەر دا، دى ب ۵۰۰مىليون دۇلاران ھارىكاريا داخوئايىن كوردان بو بەدستەئىنانا حوكمى خۇ برىقەبرنى ل عىراقى كەتن. بقى چەندى پتر ترس لەف زلھىزان وەك ئەمريكا و بەرىتانيا پىدا بوو، ئەوان وەسا ھزر دكر كو مستەفا بارزانى بۇ بەرژەندىن ئىكەتيا سۇڧىيەت ل دەفەرىن كاردكەتن" (The New York Times, 21 June, ۱۹۶۳, 10). ژەر ھندى، بزاقكرن ھارىكارىن سەربازى و ئابۇرى پىشكىشى حكومەتا عىراقى بگەتن داكو سنۆرەكى بۇ پىشەقچونا سۇڧىيەت ل دەفەرى دانىتن (The New York Times, 21 June, ۱۹۶۳, 10).

ھەرەوسا ل ۲۰ حوزەيرانا ۱۹۶۳ئى، دانوستاندنن نەبىنى دناقبەرا نونەرى شۆرەشا ئەبۇلۇ، جەلال تەلەبانى و حكومەتا عىراقى بۇ ب دوماهىك ئىنانا شۆرەشا دوو سالى ل كوردستانى دەستىيكرن. ھەرەوسا حكومەتا توى يا عىراقى داخوئا رزكاركرنا ھەمى كرتىن سىياسى يىن كورد ل بەندىخانا ڧەكر ژىلى يىن عىراقىن سۇر (كومىۋىستان) (The New York Times, 1 July, ۱۹۶۳, 10). ھەرچەوايىت، حكومەتا ناڧەندى پىگىرى ب سۆزىن خۇ نەكر و بەردەواى دا ب سىياسەتا خۇ يا جارار بەرامبەرى پىسا كوردى دا. ژەر ھندى، ل ۲۰ حوزەيرانا ۱۹۶۳ئى، ژەر وى سىياسەتا حكومەتى دگەل كوردان پەرەو كرى، چوار وەزىرىنن حكومەتا ناڧەندە دەست زكارىن خۇ پىسا (The New York Times, 21 June, ۱۹۶۳, 8). دكارەدانن خۇ دا ھەمبەرى شۆرەشا كوردى، عەدنان پاچەچى (۱۹۲۳-). نونەرى عىراقى ل نەتەوون ئىكگرتى، دا خۇياكرن كو "دەستەكى دەرەكى كوردان بۇ شۆرەشى پالەدەتن" (The New York Times, 22 June, ۱۹۶۳, 9).

لەؤىڧ راپۇرتەك رۇژناما نىۋيورك تايمز يال ۲۹ حوزەيرانا ۱۹۶۳ئى، ھاتىە بەلاقكرن، تىدا ھاتىە دىاركرن بەتەلىونەك ژ ھىزىن سۆرىن ب سەرۇكانيا (ڧەد الشاعر ۱۹۴۷-۱۹۹۴) بو ھارىكارىكرنا ھىزىن عىراقى ھاتبوو فرىكرن، داىە رونكرن ھەر دوو ھىز

نونه رین کوردان ئەو پرۆژە رەتکر بوو. ژهه کو ئەو پرۆژە به زۆر دوری داخوارین سهرکردایه تیا کوردی بوون (The New York Times, ۴ July, ۱۹۶۳, ۸). پشتی بۆرینا وهخته کئی کورت، حکومه تا نافه ندی ل به غدا، شه ره کئی نوی ب دزی کوردان راگه هاند و دیار کر پیدقیه د ماوی ۲۴ ده مژمیران دا، مسته فا بارزانی خو راده ستی حکومه تی بکه ن. ل دومه ایکا ته باخا ۱۹۶۳، هیزین عیراقی هیزش که سه ره گاین سه ره کردایه تیا کوردی و ب تۆندی تۆیاران کرن. ل ۱ ئەیلولا ۱۹۶۳، رادیویا حکومه تا نافه ندی ل به غدا راگه هاند نه ک به لافکر و تیدا دیار کر کو هیزین حکومه تی باره گاین سه ره کردایه تیا شه ره شی خراب کری یه. ده مه مان هیزش دا، زیان زۆر خراب ب خه لکئی مه ده فی که فتنیه و هژماره کا زۆرا خه لکئی هاتیه کوشتن. هه ره وسه هژماره کا زۆر خه لکئی به ره ف سنۆری تۆرکیا و ئیرانی چووینه و بوینه په نابهر ل وان وه لاتان. ده مه مان ده مه دا، هژماره کا ئیکجار زۆر ل ده فترین چیا یی ما بون ناسی (The New York Times, ۲۳ March, ۱۹۷۵, ۱۳).

پشتی ل ئەیلولا ۱۹۶۳، هیزین حکومه تا عیراقی هیزشه ک تۆند ب تانک و زر بیوشان کری یه سه ره کوردان. حکومه تا عیراقی، چه کئی د سیاسه تا خودا چوو و دقا پشته فانی کوردان بو لاین خو راکیشتن، ژهه کو کوردان و پیدشایین سیاسی دنا فخواهی عیراقی دا، ب تابه تی ل به غدا به ره ف سه خت و ئالۆزی دچون. چونکی گرۆیه کئی پارتا به عس به ره فقیین خو دکر کۆده تابه کئی ب دزی حکومه تی ئەنجام ده نه. له ورا ل ۱۲ چریا ئیکئی ۱۹۶۳، حکومه تی پر یاره ک دا هنده ک زینداینن سیاسی یین کورد نازاد بکه ن. دئه نجامدا، شیخ ئەمه د بارزانی، برانی سه ره کردی شه ره شا کوردی، مسته فا بارزانی، ئەوی هاتیه گرتن نازاد کرن (The New York Times, ۱۲ October, ۱۹۶۳, ۱۵).

ل ۱۴ نیسانا ۱۹۶۴، بالیۆزخانه یین بیانی ل به غدا راگه هاند، هه می پیدشینی بۆ هندئ ده ئینه ئاراسته کرن کو ئاگر به ستا دنا فیه را حکومه تا نافه ندی و سه ره کردی کوردا هاتیه مۆر کرن به ئینه شکاندن. هه ره وسه ده ئینه پیدشینی کرن کو ئەف ئاگر به ست هه مان چاره شیسئ په ماینن به ری خو بینتن (The New York Times, ۱۹ April, ۱۹۶۴, ۹). لئویف ییزانینن جه لال ته له بانئ داین په ماینری رۆژناما نیویۆرک تاینز، لقی ده میدا هیزین کوردی ژ ۱۴ به ته لیۆنین ریکخستی و ۶ یین پشته فانه کر، سه ریبه یان پیکهاتبوون. دگه ل هیزین باره گایی ب گشتی دیونه نیزیکی ۹ هزار چه کداران. لئویف راپۆرته ک نیویۆرک تاینز، هه ژ شه ری حوزه ریرانا ۱۹۶۳، نیزیکی ۳۰۰ سه رباران ژ هیزین کوردی هاتبوون کوشتن. ده رابه ره دا، نیزیکی ۳ هزار سه ربارین عیراقی هاتبوون کوشتن (The New York Times, ۲ March, ۱۹۶۴, ۸).

ژهه نه رازیونا به شه ک ژ سه ره کردین کورد ژ ئاگر به ستا شو با تا ۱۹۶۴، هه وین له شه کهری ژ لاین هیزین عیراقی فه ب دزی هیزین کوردی و خه لکئی مه ده فی ده ستپیکر. دئه نجامدا، پشتی بۆرینا سه لاه کئی، ئاگر به ست هاته شکاندن و ل سه لای ۱۹۶۵، شه ری ب شیوا ره کئی ریکخستی و ته کنیکه ک نۆی دنا فیه را وان دا ده ست پیکره فه (The New York Times, ۲۳ March, ۱۹۷۵, ۱۸). ل ۱۸ ته باخا ۱۹۶۶، رۆژنامه یی نیویۆرک تاینز دایه خو یار کن شه ره شا کوردی تۆشی دابه شبوونی بویه، شه ره شا کوردی که فقبوو د سه خترین قۆناغین به رخو دانا خودا، ژهه هندئ سه ره کردایه تیا شه ره شی، ب سه ره کاتیا پارتیا ده جوکاتی کوردستان رابوو ب ده رکرنا گرۆیین ب دزی ئاگر به ستا شو با تا ۱۹۶۴، دگه ل حکومه تا نافه ندی مۆرکی. رۆژناما نیویۆرک تاینز دایه دیار کرن، ئەف گرۆیه جه لال ته له بانئ و ئیبراهیم ئەمه دی ده اته بریقهرن و هاتینه ره وان هکرن بۆ سه ره سنۆری ئیرانی (The New York Times, ۱۹ August, ۱۹۶۴, ۱۰).

نونه رین کوردان ئەو پرۆژە رەتکر بوو. ژهه کو ئەو پرۆژە به زۆر دوری داخوارین سهرکردایه تیا کوردی بوون (The New York Times, ۴ July, ۱۹۶۳, ۸). پشتی بۆرینا وهخته کئی کورت، حکومه تا نافه ندی ل به غدا، شه ره کئی نوی ب دزی کوردان راگه هاند و دیار کر پیدقیه د ماوی ۲۴ ده مژمیران دا، مسته فا بارزانی خو راده ستی حکومه تی بکه ن. ل دومه ایکا ته باخا ۱۹۶۳، هیزین عیراقی هیزش که سه ره گاین سه ره کردایه تیا کوردی و ب تۆندی تۆیاران کرن. ل ۱ ئەیلولا ۱۹۶۳، رادیویا حکومه تا نافه ندی ل به غدا راگه هاند نه ک به لافکر و تیدا دیار کر کو هیزین حکومه تی باره گاین سه ره کردایه تیا شه ره شی خراب کری یه. ده مه مان هیزش دا، زیان زۆر خراب ب خه لکئی مه ده فی که فتنیه و هژماره کا زۆرا خه لکئی هاتیه کوشتن. هه ره وسه هژماره کا زۆر خه لکئی به ره ف سنۆری تۆرکیا و ئیرانی چووینه و بوینه په نابهر ل وان وه لاتان. ده مه مان ده مه دا، هژماره کا ئیکجار زۆر ل ده فترین چیا یی ما بون ناسی (The New York Times, ۲۳ March, ۱۹۷۵, ۱۳).

پشتی ل ئەیلولا ۱۹۶۳، هیزین حکومه تا عیراقی هیزشه ک تۆند ب تانک و زر بیوشان کری یه سه ره کوردان. حکومه تا عیراقی، چه کئی د سیاسه تا خودا چوو و دقا پشته فانی کوردان بو لاین خو راکیشتن، ژهه کو کوردان و پیدشایین سیاسی دنا فخواهی عیراقی دا، ب تابه تی ل به غدا به ره ف سه خت و ئالۆزی دچون. چونکی گرۆیه کئی پارتا به عس به ره فقیین خو دکر کۆده تابه کئی ب دزی حکومه تی ئەنجام ده نه. له ورا ل ۱۲ چریا ئیکئی ۱۹۶۳، حکومه تی پر یاره ک دا هنده ک زینداینن سیاسی یین کورد نازاد بکه ن. دئه نجامدا، شیخ ئەمه د بارزانی، برانی سه ره کردی شه ره شا کوردی، مسته فا بارزانی، ئەوی هاتیه گرتن نازاد کرن (The New York Times, ۱۲ October, ۱۹۶۳, ۱۵).

ل ۱۸ چریا دووی ۱۹۶۳، عه بدۆسه لام عارف، ئەوی سه ره کاتیا کۆده تا یا شو با ۱۹۶۳، کری ب ته مامی کۆتۆرۆل ل سه ره ده سته لاتی کر (The New York Times, ۶ January, ۱۹۶۴, ۱۴). و داخوارین سه ره کردایه تیا کوردی کر خو راده ستی حکومه تا نافه ندی بکه ن. به ره فازی، دئی حکومه ته ک هیزشه ک تۆند که ن سه ره وان. به لی چونکو ده رگه هیزین حکومه تی یین د لاواز بوون، عیراق کوردانه ک سه ختی سیاسی دا دبۆری. حکومه تا نوی هزر کر کو پیدقی وهخته کئی یه داکو ده رگه هیزن خو به یز بکه ن و هیزین خو ریکییختن فه. ژهه هندئ، حکومه تی په نابره به ر ریکین سیاسی و دانوستاندنی دگه ل کوردان. له ورا، ل ۱۰ شو با تا ۱۹۶۴، حکومه تا عه بدۆسه لام عارفی ئاگر به سته ک دگه ل سه ره کردایه تیا کوردی مۆر کر (The New York Times, ۲۳ March, ۱۹۶۳, ۸). ل هه کان رۆژ دا، مسته فا بارزانی، بریکا رادیوا به غدا گو تاره ک به لافکر بوو، ئەف گو تارا وی ژ لاین وه زیری ئامۆژگارین نه ته وه یی، (عه بدۆله کهریم فه رحان) فه هاتبوو خواندن و تیدا راگه هاند بوو، "خوشحالین بو دورست کرنا ئیکه تیه ک نشتیانی، مه بریارا دا بگه هین ئاگر به سته کئی و ئامۆژگاریان ل خه لکئی خو دکه ین بزفرن سه ره گوندین خوو. هه ره وسه بریکا ئەنجامدانا فی چه ندئ، هه می نشت دئ ب تۆرمالیقه دگه ل ناشتی و ئیمناهی فه زفرن. هه ره وسه دئ ده لیقین بدسه شته ئینانا مافین نه ته وه یی یین کوردان هه بن" (The New York Times, February, ۱۹۶۳, ۱۰).

هه ره وسه ژ لاین خو فه، ل ۱۰ شو با تا ۱۹۶۴، نونه ری سه ره کردایه تیا کوردی، جه لال ته له بانئ، دیار کر ب ره خه یه کا توند ئەو ب ئاگر به ستی رازیویه، هه ره وسه خو یار کر کییاسین زۆر یین د ئاگر به ستی دا هه بن. کورد جوجاران چه کئی ناده یین هه تا کو ئەو مافین خو ه یین نه ته وه یی بدورستی بدسه شته نه ئین. ژهه هندئ، نافبری راگه هاند،

گهاشتنێن وان نه دا و بارۆدۆخ وهك خو مان و نههاتن گهورین تا سالآ ١٩٦٧ئى
 (The New York Times, ٢٣ March, ١٩٧٥, ١٥). ژلایهكی دیشه، هه ر ل
 هه مان سال، ژبهركو حكومهتا ئیرانی ژبو لاوازكرنا دۆژمنا خو عێراقی، بۆ ماوهكهی پتر
 ژ سالهكی ب رهنگی بهیز دهست دابوو ب پشتهفانیکرنا شورهشا كوردی ب دژی
 رژیئا عهبدۆلهحان عارفی. له ورا ل ١٩ گولانا ١٩٦٧ئى، سهروكی عێراقی
 عهبدۆلهحان عارف ب گهشتهكی بهرهف ئیرانی چوو. دئهنجامدا، هه ر دوو وهلات
 گههشتنه ریکهفتنهك لیکنیگههشتنی و تیندا بریار هاته دان كو هه ر دوو وهلات
 بهردهوامین بدن دانوستاندنا ل دۆر كیشهین سنۆری (The New York Times, ٢٣ March, ١٩٧٥, ١٦).

٤. تهوهری دوی: شورهشا ئهیلۆلی د رۆژناما نیویۆرك تايز دا ١٩٦٨-

١٩٧٠

دنافهرا سالین ١٩٦٧ تا ١٩٦٨ئى، كاودانین سیاسی ل دهقهري هاتبوون گهورین.
 بنگومان ئەف گهورینه ژ ئەنجامی شهري عه رهب و ئیسرائیلیان (The New York
 Times, ١٢ June, ١٩٦٨, ١٣)، و توی بونهیاقه شهري كوردان دگهل هیزین
 عێراقی هاتنبووون پێش. دئهنجامدا، دهلبقین زیرین بۆ گروپین ههفرکار بێن رۆژههلاتا
 نافین، ب تابهتی بێن عێراقی هاتنه پێش. ئەو ل ١٧ تیرمهها ١٩٦٨ئى، پارتیا
 (بهعسی) یا عێراقی ب كۆدهتایهك لهشكهری دگهرماتیا پرسین سهخت و ئالۆز بێن ل
 عێراقی هاتینه پێش هاته سه ر دهستههلاقی ١٣ (The New York Times, ١٣
 March, ١٩٧٠, ١١). ل ریکهفتی ٣ تهباخا ١٩٦٨ئى، پشتی ١٧ رۆژان ل سه ر
 ده ر بازبوونا لادانا عهبدۆلهحان عارفی ژ سه ر دهستههلاقی ل عێراقی، حكومهتا بهعس
 یا توی سۆزدا بهندین ریکهفتنما ٢٩ حوزهیرانا ١٩٦٦ئى، یا دگهل سه ر كردهیا
 كوردی هاتیه مۆركن حنی بهجی بگهن. بهلی حكومهتا توی یا بهعس بنگری ب
 سۆزین خو نهكر. ل كائونا دوی ١٩٦٩ئى، هه وین لهشكهری ب دژی كوردان هاته
 راگهاندن (The New York Times, ٢٣ March, ١٩٧٥, ١٦).

ژبه ر وان زیانین هیزین كوردی ل هیزین عێراقی داین، ژلایهكی فه، دنافخۆهی دا
 هیزین عێراقی زۆر شه پرزه ببوون، كاودانین بهرهف ئالۆزی و سهختیهك ئاله بار چوون.
 ژلایهكی دیشه، رۆژنامهین بیانی، ب تابهتی نیویۆرك تايز فشارهك زۆر ئیخسته سه ر
 حكومهتا عێراقی. ژبهركو لقی قوناغی دا پرسا كوردی ژلاین رۆژنامهیا نافیری فه پتر ب
 جیهانی هاته نیاسین ئانكو هاته جیهانیکرن. ههروهسا دراپۆتین خۆدا دایه دیاكرن كو
 هیزین عێراقی د هه وین خو بێن لهشكهری دا بۆ سه ر هیزین كوردی سیستهمی
 جینۆسایدكرنی بكارئینایه، هه ر دهقهركا هیزیشی دگهن سه ر خهلكی وئ هه مین
 ده ربه ده ر، سه ركوت، رادگوهیزن، ژناف دهن و مالین وان تالان دگهن و پاشی بریكا
 ئامیران ب ئیكجاری درووخین. ژبه ر وئ فشارا بهیزا ژلاین بئدهولهتیه و هه ربی فه
 كهتیه سه ر عێراقی. دئهنجامدا ل ٢٩ كائونا دوی ١٩٦٩ئى، حكومهتا عێراقی
 ناچاربووداخوازا دانوستاندنی، ئاشتیئ ژ سه ر كردهیا كوردی كر. بهلی تا دوماهیكا
 سالآ ١٩٦٩ئى، سه ره رای هژمارهكا زۆرا بزاف و دانوساندنا دنافهرا سه ر كردهیا
 كوردی و حكومهتا بهغدا دا كاودان و بێشها تین سیاسی بێن دهقهري وهك خو مان و
 چ گهورین ب سه ر دانهاتن (The New York Times, ٣٠ March, ١٩٦٩, ١٤).

ههروهسا ل سالآ ١٩٦٩ئى، بهردهوام كوردان بزاف دگرن پشتهفانیا ئەمريكا بۆ
 شورهشا خو بدهسته بێن. بهلی حكومهتا ئەمريكا بهردهوام داخوازین وان رهب دگرن.

ل اكلونونا دوی ١٩٦٦ئى، دماوی ٢٤ ده مژ میزان دا، شه رین سهخت دنافهرا
 هیزین كوردی و سه ربازین عێراقی دا رودان. دقان شه ران دا زیانین سهخت و دژوار
 ب هه ر دوو ئالیان كهفتن (The New York Times, ٢ January, ١٩٦٦, ١١).
 ژبه ر وان زیانین دقان بوهران دا ب لهشكهری عێراقی كهفتین. ل ٣ كائونا دوی
 ١٩٦٦ئى، وهزیری بهرهفانیا عێراقی ل بهغدا دا خویاكرن حكومهتا ئیرانی ل سه ر
 سنۆری هاریكاریان بپشكیشی هیزین كوردی دگهن. هیشخوواستن حكومهتا ئیرانی
 ماتیکرنی دكاروبارین نافخۆهی بێن عێراقی دا نهكهن، دیاكر سه ره رای هندی كو وهلاتی
 وی دقیتن په یوهه ندین باش دگهل هه فسئورا خو ئیرانی و تۆركیا هه بن. دگهل دا
 داخویاكرن، وهلاقی وی "سه ره كی سنۆردار كری"، بی هه بی، هه ر ده مژ بیدتی كر
 دی كاره دانا ئەنجامه دن بۆ پاراستنا سه ره وهریا خوو (The New York Times, ٣ January, ١٩٦٦, ١٢).

ل ١٣ نیسانا ١٩٦٦ئى، عه بدۆسه لام عارف ب رودانهك نه چاهه ریکری دمریتن.
 دئهنجامدا، برانی وی عه بدۆله حان عارف (١٩١٦-٢٠٠٧) ئى، دبیته سه روکی
 عێراقی. ل ١٨ نیسانا ١٩٦٦ئى، سه روکی توی بی عێراقی، راگه هاند دیلانا حكومهتا
 وی دا كو حنی ئۆتۆنۆمیی بدهن كوردان ل باكوری وهلاقی عێراقی و شه ری بهغدا دگهل
 كوردان ب دووماهیك بیئت (The New York Times, ١٩ April, ١٩٦٦, ١٣).
 ل ١٩٦٦ئى، لهشكهری عێراقی هیزین خو ب دژی هیزین
 كوردی نوی دگهنه فه. شه ر دنافهرا هه ر دوو ئالیان دا بهردهوام دبیتن تا حوزهیرانا
 ١٩٦٦ئى. هه رچه وایهت، پشتی هیزین عێراقی ب تۆندی ژلاین هیزین كوردی فه
 هاتینه شكندن. حكومهتا عێراقی بزافكرن دگهل سه ر كردهیا كوردی بگهن
 ریکهفتنه كی. ژبه ر هندی، ل ٢١ حوزهیرانا ١٩٦٦ئى، ئیك ژ سه ر كردهین نژیکی
 سه ر كردی شورهشا كوردی مسته فا بارزانی، بۆ رۆژناما نیویۆرك تايز دا دیاكرن،
 پشتی بهردهوامیا شه رین پینچ سالی بێن هیزین كوردی دگهل هیزین حكومهتا نافهند،
 چاره سه ریهك ئاشتیانه یا دیار دبیتن (The New York Times, ٢٢ July, ١٩٦٦, ١٢).
 ل ٢٩ حوزهیرانا ١٩٦٦ئى، حكومهتا نافهندی نه چار بوو ریکهفتنهك
 ١٢ خالی بۆ چاره سه ر كرا پرسا كوردی دگهل سه ر كردهیا كوردی مۆركر. دئهنجامدا،
 زلهیزین بئدهولهتی ب تابهتی ئەمريكا خوشحالیا خو ب وان بپشكفتن ل عێراق
 هاتین پێش ده رری و هیشخوواستن كو حكومهتا عێراقی بنگری ب ریکهفتنا خو دگهل
 كوردان بگهن و دوماهیكی ب كیشهین نافخۆهی بێن چه ندین ساله عێراقی دبنقه دلیتن
 بیئت (The New York Times, ٢٣ March, ١٩٧٥, ١٥).

ل ١٤ تیرمهها ١٩٦٦ئى، سه ر كردهیا كوردی بۆ رۆژنامهفانان دابوو خویاكرن كو
 ئەوان هیشه بك بگومان ده رباری حنی بهجی كرنا بهندین ریکهفتنما ٢٩ حوزهیرانا
 ١٩٦٦ئى، ژ حكومهتا عێراقی هه نه كو تیندا بریار هاتوو دان چاره سه ریهك كوئجایی ب
 ئاشتیانه بۆ شه ری دور و درێژی دگهل سه ر كردی كورد مه لا مسته فا بارزانی بیئته
 دیتن. ژلاین خۆفه، حكومهتا ئەمريكا هیشی خواستن كو حكومهتا عێراقی بنگری ب
 سۆزین خو بگهن و بهندین ریکهفتنما د وهختی خو دا حنی بهجی بگهن داکو عێراق
 ئیمناهی و تهناهی بچوویتن. چونكو ئەمريكا وهسا بو دچوو عێراق دهكا ئاریشه بێن
 رۆژههلاتا نافین بوو، ئانكو عێراق ئەگهرا سه ره كی یا سه ره لادانا كیشهین فی دهقهري
 بوو (The New York Times, ١٦ July, ١٩٦٦, ١٢).

كاودان و بێشها تین سیاسی بێن عێراقی بی گهورین و بپشقه چوون مابون. ئیدی ب
 شیوهه كی ئاشكرا بوو كوردان دیار ببوو حكومهتا نافهندی بنگری ب سۆزین خو
 نهكهن، سه ره رای هندی سه ر كردهیا كوردی چه ندین جارن گهاشتن ئیخستن سه ر
 حكومهتا عێراقی ژبو حنی بهجی كرنا بهندنی فی ریکهفتنی. بهلی حكومهتی چوو بیئته ب

وان چەككى خو دان. ئەوان دىفا نىزىكى ۱۰۰ ھزارا چەكدارىن پرى چەك بەنلن بۇ دەمىن يىندى وەك گەرەنتىك بۇ حوككى ئۆتۆتۈمى ل كوردستانى (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۰, ۱۰).

ل ۱۱ ئادارا ۱۹۷۰ئى. بىرىكا مۇركنا بەياننامەكى دگەل سەركدایەتيا كوردى، حكومەتا عىراقى دان پىندان ب حوكرانىا ئۆتۆتۈمى بۇ ملەق كورد د ولەق عىراقى دا كرىر ھاتبو دان د ماوى چوار سالان دا حوككى ئۆتۆتۈمى ب تەمى بىدن كوردان ئانكو بەندىن فى بەياننامى دى ماویدىا بەننە جى بەجى كرن و كورد بۇ دەستەلەق ل خۇ بكن فى ھەبونا دەرگەھىن حكومەتا نافەندى ل دەفەرىن كورد نشىن (The New York Times, ۲۶ January, ۱۹۷۵, ۱۸). رۇژا ۱۲ ئادارا ھەمان سال، بىتە بەننەفەدانا سەرانسەرى داكو ئاھەنگ بى ھەلەكەفتى بەننە گىران. بىقى ھەلەكەفتى، خەلك رۇژان سەر جادەيان و بگەرى بىشوازا فى بەياننامى كر و ھىشى خواستن كو بىتە دومامىك چارسەرىا ھەفرىكا كورد و ەربەبان و د عىراقەك ئىككەرتى دا پىكە بىن (The New York Times, ۱۳ March, ۱۹۷۰, ۱۳).

سەرۈكى عىراقى، ئەھمەد ھەسەن بەكر(۱۹۶۸-۱۹۷۹)، گوتارەك ل دۇر دانوستاندنن ب ھەشان دگەل سەركدایەتيا كوردى و ب سالان دگەل شۆرەشا كوردى بىرىكا رادىو و تەلەفزیونا راگەھاندن (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۴, ۱۶). تىدا ئەف چەندە دياركر، "كورد ئىدى دى كاروبارىن خۇ بىن نەتەوې دىچوارچوڤى عىراقەك ئىككەرتىدا ل باكورى ولەق بىرەقە بن"، ھەرەسا د گوتارا خۇدا داخۇياركر، جىكەرەكى سەرۈكى عىراقى دى كورد بىتن، دى كوردان نونەرىن خۇ ل پەرلەمانى داھاقى بى عىراقى دا ھەبن و زمانى كوردى مل بىلى زمانى ەربى قە ل دەفەرىن كوردنشىن دى بىتە زمانى فەرى (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۵, ۳۸). ھەرەسا دى زمانى كوردى ھىتە خۇاندن ل قوتانجانەيان و درىشەبەرىن كارگىرى بىن دەفەرى دا (The New York Times, ۲۲ March, ۱۹۹۱, ۷). ھەرەسا دى دەفەرى ئۆتۆتۈمى بۇدجەكى تاىبەت ھەبىتن، دى ئەنجومەنى ياسادانانى و بىراردانى ل دەفەرى ھەبن. ئانكو بىقى چەندى ديار دىتن كو د بەياننامى دادوپاتى ل ھندى ھاتىبە كرن كو ھەرنىا كوردى پارچەك نەفەبرى يە ژ ناخا ولەق عىراقى و خەلكى وى بەشەك كرنەك ژ عىراقى (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۴, ۱۶).

د لایەكى دى بىن گوتارا خۇ دا، سەرۈكى عىراقى راگەھاند، ئەف و چەندى دى دى دەستورى ئۆى بى عىراقى دا ھىنە ئىسىن و دى دەستورى دان پىدانى بەندى كەن كو " عىراق ژ دوو نەتەوېان، ەرب و كوردان پىك دەپتن " (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۴, ۱۴). ژلایەكى دىقە، نونەرى كوردا، تىكستى بەياننامى بىرىكا رادىو و تەلەفزیونا خۇاند و پاشى دگوتارا خو دا دياركر كو سەركدى شۆرەشى، مەلا مستەفا بارزانى ب تەمى و ھەم شىبانن خۇ پىشەفانیا خو بۇ بەياننامى دياركرى يە. نەوەك رىكەفتنامەبىن بەرى خو، ھەگەر ھاتوو بەياننامە بەردەوام بىت دى دومامىكى ب شەرى ھەشت سال و نىقان دناقەبرا حكومەتا بەغدا و كوردان دا ھىتن (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۵, ۳۸).

ئەو بەيانناما ل دۇر دانوستاندنن دومامىكى يا ئەھمەد ھەسەن بەكرى راگەھاندى، ب بىكوكى خۇ بى دىنەرتدا ب پىشەفانیا ئىكەتيا سۇقىبەت دناقەبرا سەدام ھىسنى، جىكەرتى گىتى بىن پارتا بەعسا عىراقى و جىكەرتى سەرۈكى عىراقى و مەلا مستەفا بارزانى، سەرۈكى شۆرەشا كوردى ل عىراقى ھاتبو مۇركن. لدەمى زقرىنا خو دا ژ

چونكو بەرىسبىن ئەمىرىكا دياردرن كو واشنتون نەفیتن ماتىكرنى دكاروبارىن ولەتەكى دا بکەتن و دەولەتا كوردى نە ئارمانجا وىلاپەتتەن ئىككەرتىن ئەمىرىكا بوو. بەرىسبىن ئەمىرىكا ھەسا ھزر دكر كو كورد دىشېن ھارىكارىيان ژ ولەتتېن ھەرىمى ەك ئىران و ئىسرائىلىي ەمرگرتن. بىن كو بۇ ماوۋەبەكى دىرېر رابوبىن ب پىشەفانىكرنا شۆرەشا كوردى بو لاوازكرنا دژومنا خۇ رۇژا بەعس (The New York Times, ۳۰ March, ۱۹۶۹, ۱۵).

ل دەستىپىكا ساللا ۱۹۷۰ئى. عىراق توشى دو ئارىشەبىن ناخۇوېى بىن ھەستىيار و كرىك بىوو. ئىك، ل كانونا دوېى يا ھەمان سال، ولەق ئىرانى پىشەفانیا كودەتياەكى ب دىرى رۇژا بەعس كر. بەلى ھەر زىكا دەرگەھىن ئىمناھى بىن عىراقى شىبان تىك بىشكىنن و چەندىن گومان لىكرى كرتن (The New York Times, ۲ July, ۱۹۷۳, ۱۳). دوو، پىسا كوردى بىوو ئىك ژ ئارىشەبىن، سەرتىش، ھەستىيار و كرىك بىن عىراقى دناخۇوې دا توش بووېن. چونكى ل لى دەمىدا دەولەتتېن زلېتېر، ب تاىبەق ئەمىرىكاو بەرىتانیا دىفا پىسا كوردى ەك "كارتەك فشارى"، ب دىرى حكومەتا عىراقى بكارىبىن داكو خو بەندىن پاش ژ بلۇكى كومىۋىستى بى سۇقىبەت سەرىپسا وى دكر. لدوېف بىزانىنن رۇژانما نىۋىورك تاىمز بەدەستخۇفە ئىبانن، پىسا كوردى عىراقى ب نىزىكى بلىۋن دۇلاران خوسارەت كرېوو. لەورا، رۇژا بەعس راگەھاندبوو بزاڤا رىزگارخۇوازا كوردى ب ھىزا لەشكەرى ناھىتن ژناقېرن و بىراردىا بگەھتن رىكەفتنەكى دگەل دا. حكومەتا عىراقى دىفا پىسا كوردى چارسەرىكەتن. ژەر ھەمان ھۇكارىن ئىرانى دىفا پىسا كوردى بكارىبتن. چونكى ھەر دوو ولەتان چاف ل سەر جىكى كرىكى كەنداقى فارسى بۇ باشورى بوو (The New York Times, ۱۳ March, ۱۹۷۰, ۱۶).

پىشى لىككەھوربىنا راپۇرتان ل دۇر دانوستاندنن ئاشتىن و راوەستاندانا ھەوېن لەشكەرى ژلایى ھىزىن كوردى قە و حكومەتا عىراقى قە. ژلایەكى قە، ل كانونا دوېى يا ساللا ۱۹۷۰ئى، حكومەتا نافەندى رەخنەبىن تۇند ئاراستەسى سەركدایەتيا شۆرەشا كوردى كرن ژبو كرىدانىا پەبوۋەندىيان دگەل حكومەتا ئىرانى، ھەرەسا دياركر سەركدى شۆرەشى، مەلا مستەفانى رىكەفتنامەپەك ئالىكارى و ھەقالىنى دگەل ئىرانى كرىداپە (The New York Times, ۲ March, ۱۹۷۳, ۱۸).

ژلایەكى دىقە، ژبو پتر بەدەستەئىنا پىشەفانیا كوردان و دياركرنا سىياسەتا ناخۇوېى يا عىراقى ھەمبەرى پىسا كوردى بۇ راپا گىشى يا جىپان. ل ۲۵كانونا دوېى يا ساللا ۱۹۷۰ئى، حكومەتا عىراقى بىرارا لىبۇرىنا گىشى بو كوردان. ئەوېن پىشكدارى د شۆرەشا ئەبۇلۇنى دا ھەر ژدەستىپىكا بەرپابونا وى دا كرى دەركر. ب شىۋەبەكى ئاشكرا يا زانا بوو ئەف پىنگاڤا حكومەقە ھاقىتى، مەبەستا سەرەكى يا حكومەتا نافەندى ژئ ئەو بوو كو نونەرىن مەلا مستەفا بارزانى، سەركدى شۆرەشا كوردى ل عىراقى پالدەن ژبو مۇركنا دومامىك چارسەرىن دگەل حكومەتا نافەندى (The New York Times, ۲۶ January, ۱۹۷۵, ۱۷).

ژەر ھندى، ھەگەر بەرىخوبەدىن ھەلوېستى سەركدایەتيا كوردى ھەمبەرى وان پىنگاڤىن حكومەقە دگەل كوردان ھاقىتىن، بەردەوام ب چاقى گومانى بەرىخو ددا پىنگاڤىن حكومەتا نافەندى ل بەغدا، دەھمان دەمدا دياركر كو ل قوناغىن بۇرىدا بەردەوام لىبۇرىنن گىشى ھاتىبە راگەھاندن، رىكەفتنامە ھاتىبە مۇركن و گازندە ژ ھندى دكرن كو ل دومامىكى دەستەلەتدارىن عىراقى چ جارن ئامادەبوۋەنە رىكەفتنامەك بىز جىبەجى بکەتن ژبو دان پىدانىا حوككى ئۆتۆتۈمى بو كوردان. لەورا ھىشتا گومان ل دەف سەركدایەتيا كوردى ماوۋو ئايە لدوېف چ بارودۇخ پىندىقە ھىزىن

ئانكى كرىنە، پىندىقە ئەف عەرەبە ژ دەڧەرىن وان بىچن. ژەير ھىندى بەردەوام توندوتىرى بەرەڧ زىدە بوونى چوو، ل شىنگالى و دەڧەرىن كوردى يىن سەر سنۆرى سۆرى شەر پەيدا بوون. د راپورتان دا ھاتىە دياركرن كو شەرىن بەردەوام دناڧەرا ھۆزىن عەرەب و كوردان دا رودان. د ئەنجامدا، ھىمارەكا زۆر ژ خەلكى ھاتە كۆشتن (The New York Times, ۱۳ July, ۱۹۷۲, ۱۲).

د راپورتىن رۇژناما نىۋيورك تايمزدا ھاتىە دياركرن كو نە ھەيڧ دەربازبوون ل سەر دووماھىكا شەرىن بو ماوھى دناڧەرا ھىزىن عىراقى يىن پىادە و ۲۰ ھزارىن ئاسانى و ھىزىن كوردى دا. ئەوان شەر دكرن كو بىونە سەركرەدىن خۇ بۇخۇ ئانكو دىقان كونترولنى ل سەر دەڧەرىن خو بىكەن. بەلى ۋەك سەركرەدى سەرەكى بى كوردان، مەلا مستەفا بارزانى، بۇ مېڧانەكى خو ديار كر بوو، "تۇ سەركرەدەيتا مللەتى بىكى د ئاشتىنى دا زۆر ب زەخمەتۇر ژ سەركرەدەيتىكرنا د شەرى دا، يا ب ساناھىتە تۇ شەرى بىكى ژ بدەستەئىنانا پىشكەڧتىنى" (The New York Times, ۳۰ December, ۱۹۷۲, ۱۳). ئانكو ۋەسا ديار دىيتىن، د ئاشتىنى دا داخوازىن خەلكى ژۇ پىشكەڧتىنى پتر لىھاتىبوون، دەستەلاتداريا ھەرىتى د شىيان دانە بوو داخوازىن وان بۇ جى بەجى بىكەن. ژەيركو حكومەتا ناڧەندى، پىدڧىتن ئالىكارىن پىشكىشى دەستەلاتداريا كوردى نەكرىون. ژەير ھىندى، ھىزىن كوردى و عىراقى جار جار ب شەر دچون و د ئەنجامدا، زىان ب ھەر دوو لايەنان دكەڧتن.

ژەير ئەڧال سەرى ھاتىە شەرۋەڧەكرن، ترسەكا زۆرا مەترسىدار ل دەڧ حكومەتا ناڧەندى بەندا پەيدا كر بوو. چونكى لدمى ل ۱۱ ئادارى بەيانناما ئاشتىنى دگەل كوردان مۇركى، حوكى ئۆتۆتۆمىن ب كوردان دا، سۆز دا ئالىكارىن داراي ژۇ پىشكەڧتن و ھەركارنا دەڧەرىن كورد پىشكىشى ھەرىا كوردى بىكەن. بەلى دگەل ھىندى دا، پىدڧىتن ئابۇرى ژۇ پىشكىشكرن و پىشكەڧتا دەڧەرىن خرابكرى و روخاندى ئەوین د شەرىن بۇرىدا زىان پىكەڧتىن راۋەستاندىنە. دەرگەھىن عەرەبى راگەھاندبوو كو ئارىشەيىن دى يىن ئابۇرى يىن حكومەتا عىراقى ئارىشە بۇ وى دورستكرىنە، لەورا نەشپايە ھارىكاريا كوردان بىكەن. دگەل ھىندى دا ديار كر دىيتن كو ئالىكارىن ئىكەتيا سۆڧىيەتى و رۇژئاڧاين ئەلمانيا بۇ ناڧەدانكرنا دەڧەرىن كوردى بىن بكارىنان. دگەل ھىندى دا، ترسەك ل دەڧ حكومەتا بەندا پەيدا بوو، ئەگەر كوردا رازىنەبوون ژ وان ھارىكارىن ب وان دەھىنە دان، ھىنگى دىيتن جارەكا دى ھىزىن، مەلا مستەفا بارزانى دەست ب شەرى چەكدارى ب دى ھىزىن وى بىكەن ڧە و بارودۇخىن ناڧخۆيى يىن عىراقى بەرەڧ ئالۆزى و نەئارامىيى بىچن (The New York Times, ۳۰ December, ۱۹۷۲, ۱۴).

دڧى ماوھىدا، پىنچ ۋەزارەت ب كوردان ھاتە دان، پارتيا دىموكراتا كوردستانا-عىراقى، دو رۇژنامە ئىك ب زمانى كوردى و يا دى ب زمانى عەرەبى ۋەشاندىن (The New York Times, ۱۳ March, ۱۹۷۴, ۱۵). دگەل ھىندى دا پىدڧى ئەمازە بەندى بدەين بەياننامى ھەمى داخوازىن سەركرەدەيتا شۆرەشى بۇڧە نەدگرتن. دەھمان دەمدا، سنۆرى ھەرىتى نەھاتىبوو دياركرن. ژەير ھىندى رى بەردەوام سەركرەدەيتا كوردا داخوازا دياركرنا سنۆرى ھەرىتى دكر و دياردكر پىدڧى راپرسىن ل دەڧەرىن ھەڧرى ل سەر ھەينە ئەنجامدان. لەورا، سەركرەدەيتا كوردى، پروزەك پىشكىشى حكومەتا ناڧەندى ل بەندا كر و تىدا داخوازا جى بەجى كرنا بەندى، بەيانناما ۱۱ ئادارى كر. ئارمانجا سەرەكى يا سەركرەدى كورد، مستەفا بارزانى باژىرى كەرەككى بوو، ياكو حكومەتا عىراقى رەتكىرى بىكەن دىن كونترول ھەرىتى ڧە، ژەيركو سەنتەرى نەڧتا عىراقى بوو (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۴, ۱۴). ژەير ھىندى دىلۇماتكاران، پىشكىنى كر، ئەگەر ھاتوو پەيوەندى دناڧەرا كورد و عەرەبان دا ھاتە

وان دانوستاندانا بۇ بەندا، جىكرى سەرۋكى عىراقى، راگەھاند ئەوى گەھىتى رىكەڧتىنامەكى نەك ئاگرەست و پىشنازەكى. بەلكو دياركر ئەڧ بەياننامە دووماھىك چارەسەرى يە بۇ ب دوابى ئىنانا پىسا كوردى. ژلاىن خۇڧە، سەركرەدەيتا كوردى دوابى ل ھىندى كر بوو ھىزىن وان يىن لەشكەرى يىن ناڧدار ب پىشمەرگە، يىن ھىزاران وان دگەھىشتە ۱۰۰ ھزاران دى ھەر مەين پى چەككى تاكو بەندىن بەيانناما ۱۱ ئادارى ھىتە جى بەجى كر (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۵, ۳۸).

ھەلبەت پىشتى ئەڧ بەياننامە ھاتىە راگەھاندن، زىلەزىن ھەرىتى، ب تايەقى ئىسرائىلى و ئىرائى ھەلوپىستەكى نەگەتېڧ بەرامبەرى ھەبوو. ھەردوو ۋەلاتان ھەمى بزاڧىن خو مەزاختن كو ۋەسا حكومەتا ئەمىركا تىكەھىنتن كو ئەڧ بەياننامە، كارەكى نىتى يى تىكەتيا سۆڧىيەتە. بڧى چەندى دڧىتن كارنا كوردى ب دى ھەڧرىن خۇ و بۇ پاراستنا ھەڧالين خول دەڧەرى بكارىتەن. ھەردوو ۋەلاتان ۋەسا بۇ حكومەتا ئەمىركا دا دياركرن كو دى مەترسى كەڧتن سەر ئاسايش و بەرژەۋەندىن وى ل دەڧەرى. ژەير ھىندى ل سەر ئەمىركا ڧەرە راپىتن ب ھىندەك كارڧەدان و پلاىن ستراتىجى ژۇ پاراستنا بەرژەۋەندى، ئاسايشا خو و ھەڧەبمانىن خول دەڧەرى. دەرەمبەردا، حكومەتا ئەمىركا دا خۇياكرن، دىيتن مۇسكو رۇل دڧى بەياننامى دا ھەيىتن. بەلى ئەڧ چەندى وى ناگەھىنتن كو وى ژەير تىكەدانا رەوشا دەڧەرى ۋەكر بىتن. بەلكو دڧىتن عىراقى پىرسىن خۇ جارەسەر بىكەن و بىتە ۋەلاتەكى ئارام ل دەڧەرى (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۵, ۳۸).

خالا زۆرا گرنگا ڧى بەياننامى دا ئەو بوو كا ئايا باژىرى كەرەك، سەنتەرى نەڧتا عىراقى بىكەڧتن دىن دەستەلاتا حكومەتا ئۆتۆتۆمىا كورداشە يان يا بىنتن ڧەكرى؟ بەلى حكومەتا ناڧەندى ب ئاشكرانى دياركر بوو كو دى نەڧ مەنتن دىن كونترول وى ڧە برىكا راگەھاندانا ڧى چەندى، "پىشكىشختن و دەركرنا ژىدەرىن نەتەۋەدى ل وى دەڧەرى دەرپىسايتيا كومارى داى". ژلاىن كوردان ڧە رىكەڧتن بۇ گەھىشتا تىكەھى حوكى ئۆتۆتۆمى ئەڧە بوو، نە ئارىشە بوو، كا چەند ژ كوردان ھزر ل دۆر بەسىيان دكەن، بەلى بەختى گەھىشتا رىكەڧتىنامەكى دگەل ھەر حكومەتەك عىراقى، ئەوان دان پىندانى ب حوكى ئۆتۆتۆمى بۇ كوردان بىكەن دەلڧەكا زىرىن بوو. چونكى ھىزاران كوردان ئەوین كوندىن وان ژەير شەر و توپيارانكرنى ھاتىن خرابكرن، دگەل تەخەكى تۆى ئەوى بى خۇاندن مەزىن بوو يىن ھوشار بوون دەرەبارى بەياننامى. چونكو ئەوان ھزر دكر، ھەگەر بەياننامە نەشىتن چارەسەرىك تەمام بەرقرار بىكەن، ھەر چوو نەيىتن دا ۋەختەكى باش دەنتى ژۇ دىۋارە ئاڧكرن و رىكەختنا خوو (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۵, ۳۸).

بەيانناما ۱۱ ئادارى ھىزەك تۆى كەڧتە دناڧەرا ھىزىن عىراقى و كوردان دا د ھىندەك بۇار و بىاڧان دا پىشكەڧتىن باش پەيدا بوون، ب تايەقى رى دىۋارى رىڧەرن و گاركىرى دا. دگەل ھىندى دا، ھەڧرى و پىك دادانا ب چەكى و شەرى ماوھى دەردەۋامى يىن ھاتە دان (The New York Times, ۱۲ March, ۱۹۷۵, ۳۸). پىشتى ۱۱ ئادارى سۆزا دانا حوكى ئۆتۆتۆمى ژلاىن حكومەتا ناڧەندى ڧە ل بەندا ب كوردان ھاتىە دان. كودان و رەوشا ناڧخۆيى ل ھىندەك دەڧەرىن كىشە ل سەر يىن كورد و عەرەب تىدا دژىن ھاتە گھورىن، ژەيركو عەرەبىن وان دەڧەران بەردەوام ھزر دكرن كو ئەڧ دەڧەرە دىنات دەڧەرىن وان يىن رەسەن و پىدڧىيە حكومەتا ناڧەندى دەستەلاقتى ل سەر بىكەن (The New York Times, ۱۳ July, ۱۹۷۲, ۱۲). دەرەمبەرا دا كوردان دياردكر كو ئەڧ دەڧەر دىنەرتىن خودا دەڧەرىن كوردى نە، حكومەتا ناڧەندى، ئەو عەرەبىن لى دژىن ژ دەڧەرىن دى يىن عىراقى ئىنابىنە و لى

۵. ئەنجام

پشتى ئەف فەكولېنە ل سەر رەنگەدانا شۆرەشا ئەيلۇلى د رۇژناما نيۇيورك تايمز دا ھايتە ئەنجامدان. چەندىن راستىن دىرۆكى ژى دەركەقتن، بى شىئوى لىخوارى. رۇژناما ناڧىرى زۇر ب ھويىرى دۇيىچون ل سەر رودان و بويەرىن گرىداى ب سەرھلانا پىرسا كوردى فە ل عىراقى، ب تايەقتى يىن شۆرەشا ئەيلۇلى د گەرماتىيا شەرى سار دا كرىنە و داىە دياركرن كۇ كوردان فيايە دەولەتەك كوردى دامەزرىن. دەھمان دەمد، بەھسى ھەلوپىست، رەقتار و سىياسەتتىن دەولەتتىن ھەرىنى و نىشەولەقتى بەرامبەرى فى شۆرەشى كرىيە و دياركرىيە دەستەلاتدارىيا عىراقى دپترىا رەقتارىن خودا توندى دگەل داخوازىن كوردان و سەركردايەتتىيا وى ھەبوينە. دەھمان يىنگاقتىن خودا، رۇژناما ناڧىرى شۆرەشەكرن داينە سەر چارەشقىسى رىكەقتىن د فى شۆرەشى ھايتنە مۆكرن و چەوانىيا سەرەدەركنا حكومەتتىن عىراقى و دەولەتتىن ھەرىنى ب تايەقتى ئىرائى، تۇركىيا و سۇرىا يىن كۇ ھەلوپىستەك ئەگەتتف بەرامبەرى سەركردايەتتىيا كوردىن عىراقى ھەى كرىيە.

ژلايەكى فە، ئەفى رۇژنامى ب گرىكى فە بەرىخودايە كەسايەتتىيا مەلا مستەفا بارزانى بۇ پىرسا كوردى و شۆرەشا ئەيلۇلى دا ھەروەسا رونكرن داينە سەر رۇلى مستەفا بارزانى دقى شۆرەشى دا و دياركرىيە كۇ ناڧىرى رۇلەكى گرىك شۆرەشا ئەيلۇلى دا ھەبوو. دەرەوامىيا دۇيىچونا خودا، ل دور ھەلوپىستى توندى زلھىزىن ھەرىنى سۇرىا، تۇركىيا، ئىرائى و عىراقى ل دور ھەبوونا مستەفا بارزانى د شۆرەشا ئەيلۇلى دا، رۇژناما ناڧىرى دياركرىيە كۇ حكومەتتىن عىراقى كەقتىنە دترسەك زۇر مەزن دا كۇ ھزر دكەتن مستەفا بارزانى دى دەولەتا مەزنا كوردى راگەھىنتن و دەست نەخۇشى و ئارىشەيان بۇ عىراقى دورست كەتتە. ھەروەسا ژلايەكى دىقە، ئەفى رۇژنامى ئەگەرىن رودانا شۆرەشا ئەيلۇلى ب پشت گۇھاقتىننا داخوازىن، كوردان و نە يىنگىرى و پشت گۇھاقتىننا سۆزىن داين كورداشە گرىداينە. چارەشقىسى پىرسا كوردى پشتى راگەھاندانا سىستەمى كۇمارى ل عىراقى ب رودانىن ترازدى و سەرئىراكىشە گرىداينە و دياركرىيە ئەو يىن تۇشى زۇر ھىشان بوين ژلاين حكومەتتىن عىراقى فە. دئەنجامدا، كوردان دەڧەرىن خو ھىلاينە و بەرەف سىئورى تۇركىيا و ئىرائى ويەنە و دناڧ سىئورى وان دا بووينە پەناپەر.

رۇژناما نيۇيورك تايمز، شۆرەشەكرن داينە سەر بزاف و دانوستاندىن سەركردايەتتىيا كوردى دگەل حكومەتتىن عىراقى ژۇ بدەستتە ئىنانا ماڧىن خو يىن نەتەوبى دچوارچوڧى عىراقەك ئىكگرتىدا و رزگاركرنا خەلكى خۇ ژ ھەوین لەشكەرى عىراقى كرىيە و بەھسى چەوانىيا سەرەدەرىكرنا حكومەتتىن عىراقى دگەل نونەرىن كورد، رۇلى مستەفا بارزانى دناڧ وان دانوستاندانا دا ب زنجىرەكا روداين سىياسى و لەشكەرى فە كرىيە.

رۇژناما ناڧىرى دياركرىيە كۇ پشتى رودانا شۆرەشا ئەيلۇلى ل عىراقى و حكومەتتىن وى پىرۇياگەندەين بكارىننا سەركردايەتتىيا كورد ژلاين ولاتىن زلھىزە بۇ بەررەوندەين خو، ژلاين ويلايەتتىن ئىكگرتىن ئەمىرىكە فە و دياركرى يە حكومەتا ئەمىرىكا ھارىكارىن دارايى و ئابورى پىشكىشى سەركردايەتتىيا كوردى كرىنە. بى چەندى ترسەك مەزن دناڧ دەستەلاندارىن عىراقى دا ب گىشتى پەيداكرىينە. ژەر ھندى ئەمىرىكا ھەلوپىستى خو بەرامبەرى پىرسا كوردى دياركرى يە و بزافكرىينە بۇ عىراقى ديار بكەتن پشتەفانىكرنا شۆرەشا كوردى دى بيتن ماتىكرن دكاروبارىن ناڧخوھى يىن عىراقى دا. لەورا ئەمىرىكا پىرسا كوردى ب كىشەك ناڧخوھى يا عىراقى دزائىن.

شكاندن، ئەف چەندە دى دەرگەھى بۇ دۇژمنكارى و شەرەك نۆى دناڧەرا ھىزىن لەشكەرى عىراقى و نىشتىان پەروەرىن كوردان فەكەت (The New York Times, 13 March, 1974, 15).

دەنگ و باس دناڧ ەربان دا بەلاڧ ببوون كۇ سەركردايەتتىيا كوردى ل عىراقى بزاقىن مەزن دگەل پارچىن دى يىن كوردستانى دكەتن ژۇ دورستكرنا دەولەتەك كوردى ل رۇژنەلاتا ناڧىن. ھەروەسا دەھاتە گوتن كۇ پارقى دىمۇكراتى كوردستانى، پارتەكا ماركىسى يە و باوھىرى ب ئايدۇلۇژيا كۇمبوسىستىي ھەيە. ل ۱۷ كانونا ئىكى ۱۹۷۰ئى، ل دۇر فان گوتىكتان، سەركردى شۆرەشى، مستەفا بارزانى، بۇ پەيامنىرى رۇژناما نيۇيورك تايمز دا خۇياكرن، "لەمى ەربان، دۇژمن ھەين، ئەو ھەى تىشتان ب دى وان دىژن ھەتاكو راست يان دەرە بن"، ب رىكا وەرگىزى خۇ ئەف چەندە دياركر، "ئەف پىرۇياگەندە كار ناكن". چونكى چوو بىناى بوينە ۳۱ (The New York Times, December, 1970, 14).

د درىژە يىدان چاڧىكەقتىننا خودا، مستەفا بارزانى ب ھويىرى دياركر كۇ "چوو ھزىرىن دورستكرنا دەولەتەك كوردى بىرېكا گرىدان دەڧەرىن دى يىن كوردى د مىشكى مە دا نىن". ئەفە خەونا ھندەك سىياسەتمەدارىن كوردى بوول سەرەدمىن بۇرىدا. بەلى ھايتە ژناڧىرن. ھەروەسا ناڧىرى دياركر "ھەر تىشەك گرىدايە ب گونجائى فە، نوکە مە ھزرەكا بى رەنگى نىنە، نوکە ئەمى بەھسى ئۆتۆنومىي دكەن، ئەوا نوکە مە بدەستتە ئىناى" (The New York Times, 31 December, 1970, 14). دلايەكى دى بى چاڧىكەقتىننا خودا، مەلا مستەفا بارزانى، ئەو دەنگ و باس رەنكرن، ئەو يىن دياركرىن كۇ پارقى دىمۇكراتى كوردستان، ئەوا سەرۇكاتىيا شۆرەشا كوردى دكەتن كۇ ھزىرىن ماركىسى د ئايدۇلۇژيا وى ھەنە. ناڧىرى ب روفى دياركر كۇ "ئەم مللەتەكى سەرىنخونە، مللەتەكى مۇدرىنن و مە چ ھزىرىن ماركىسى نىن" (The New York Times, 31 December, 1970, 14).

ب كورتى دىشىن بىژىن د چاڧىن رۇژنامەيا نيۇيورك تايمز دا، ساللا ۱۹۷۰ئى، دەيتە ھىمارتن ئىك ژ قوناغىن زۇر گرىك و يىشكەقتىنخواز يىن شۆرەشا ئەيلۇلى. چونكى دقى قوناغى دا ھندەك يىشھاتىن گرىك ھاتنە يىش. ھەروەسا دقى قوناغى دا حكومەتا عىراقى بۇ ئىكەم جار د دىرۇكا عىراقى يا سىياسى دا ب فەرى دان يىدان ب ماڧىن كوردان كر و برىاردا حوكمى ئۆتۆنومىي بدەن كوردان د چوارچوڧى عىراقەك ئىكگرتى و فرە نەتەوبى دا. دەھمان قوناغادا، پىشكەقتن كەقتە زۇر بۇار و بىاڧىن ژيارى ل دەڧەرىن كوردى، ھەروەسا دقى ماوھى دا دەڧەرىن كوردى بشىئوبەكى بەرچاڧ ئىمناھى و بەرقرار بوون بۇڧە دىتتوو. دگەل ھندى دا، ل ھندەك دەڧەران كىشە ل سەر ھىشتا تۆندوتىرى دناڧ كورد و ەربان دا بەردەوام بوو، ب تايەقتى ل دەڧەرىن كىشەدار و تىكەل ژ كورد و ەربان.

ژلايەكى دىقە، ھىشتا حكومەتا عىراقى يا ددل بوول سەر ھندەك برىارىن خو ئەو يىن دقى قوناغى دا دەربارى پىرسا كوردى داين، ب تايەقتى وى نەدڧىا دەڧەرىن كوردى يىن نەفت تىدا بکەتن دىن كوتۇللا دەستەلاتدارىا كوردان فە. چونكى حكومەتتى ھزر دكر كۇ بى چەندى دى كورد يىنگاڧان بۇ سەر بەخو بوڧى ھاڧىژن و دى زىان ب داھاتى حكومەتا ناڧەندى كەقتن. ژەر ئەو دەڧەرد چاڧىن عىراقى دا ب سەنتەرى نەفتا عىراقى دھاتن نىاسىن، ب تايەقتى ژى كەركوك و دەڧەرىن كوردى يىن ب سەر پارىزگەھا موسل فە.

The New York Times, Rebellion A Tradition for Kurds, ۲۳ March ۱۹۷۵

The New York Times ۱۶۵ Kurds Reported Killed in Fighting in North Iraq, ۱۴ June ۱۹۶۳

The New York Times, ۰۰ Towns Reported Destroyed In Kurds' Revolt against Kassim; TOWNS DESTROYED IN KURDS' REVOLT Rebels Raid Villages Leader's Party Outlawed, ۲۴ April ۱۹۶۲

The New York Times, ۳۰ REPORTED KILLED IN IRAQI-KURD CLASH, ۱۳ July ۱۹۷۲

The New York Times, ۴ Leave Iraqi Cabinet; Cabinet Expansion Asked, ۲۱ June ۱۹۶۳

The New York Times, A KURDISH LEADER MAINTAINS ALERT, ۲ March ۱۹۶۴

The New York Times, A KURDISH LEADER MAINTAINS ALERT, ۲ March ۱۹۶۴

The New York Times, AMNESTY FOR KURDS REPORTED IN IRAQ, ۲۶ January ۱۹۷۵

The New York Times, Baghdad Alerts Nation for Drive Against Kurds; Baghdad Reports Big Toll, ۱۲ June ۱۹۶۳

The New York Times, BATTLE WITH KURDS REPORTED IN IRAQ, ۲ January ۱۹۶۶

The New York Times, Broadcast From Baghdad, ۱۱ February ۱۹۶۴

The New York Times, For the Kurds in Iraq, Peace but Little Else, ۳۱ December ۱۹۷۰

The New York Times, For the Kurds in Iraq, Peace but Little Else, ۳۱ December ۱۹۷۰

The New York Times, IRAQ DEFENSE AIDE SLAIN BY PLOTTERS, ۲ July ۱۹۷۳

The New York Times, IRAQ DEFENSE AIDE SLAIN BY PLOTTERS, ۲ July ۱۹۷۳

The New York Times, Iraq Foils Uprising By Reds at Base; IRAQ SUPPRESSES UPRISING AT CAMP, ۴ July ۱۹۶۳

رۆژناما نافیری دیارکریه پستی ژنافچونا رژنا عهبدۆلکه ریم قاسمی، حکومهتەك نۆی ل عێراق هاتیه راگهاندن و دستوره کئی نۆی بو عێراقی ئهئسیایه کو تیندا راگهاندی یه دئی حکومت مافین کوردان ب شتوبه کئی نهناقهندی د عێراقهک بئیکگرتیدا دهنئی. ههروهسا حکومهتا عێراقی دئی حوکمی ئۆتۆنۆمیی دهنن کوردان. بقی چهندی، دانوستاندنا و ئالۆگوریا هزر و بیران ل دور حوکمی ئۆتۆنۆمیی دناقههرا ههر دوو لایهنادا دهستپیکر، نونهین کوردان داخواز ژ وهلاتین ههریمی وهک مسری کر کو رۆل د چارهسهرکنا پرسا کوردی دا ههبتن. بهلی بزاقین وان د ئی نهنجام بون. لهویرا حکومهتا عێراقی ب هاریکار ههندهک وهلاتین ههریمی وهک سۆرین بهردهوامی دا هیرشین خو یین لهشکهری ب دژی کوردان.

ژهر هندی ئیکهتیا سۆقییتی، هۆشداری دا عێراقی ههگهر هیرشین وی بو سهر کوردان بهردهوام بن، دئی سۆقییهت هاریکاریان پيشکیشی کوردان کهتن. بقی چهندی پتر ترس لدهف دهستهلاتدارین ههریمی و جیانی ب تاییهتی دبلۆماتکار و حکومهتا ئەمهریکا پهیدا بوو، مستهفا بارزانی ب مهلائی کۆمیونست دایه نیاسین. چونکو وان هزر دکر کو مستهفا بارزانی نونهی ئیکهتیا سۆقییهت و کار بو ئیکهتیا سۆقییهت ل عێراقی ب دژی بهرژوهندين ئەمهریکا و ههف پهیمانین وی یین ههریمی ب تاییهتی ئیران، تۆرکیا و عێراقی دکهتن.

هههرچهواتین، ل دوماهی، رۆژناما نافیری دیارکریه، پستی دهمه کئی کورت ژ هانتا پارتا به عس بو سهر دهستهلاتی ل عێراقی، پيشهاتین سیاسی یین نهچاقریکری ل دهفهری پهیدا بوو. چونکو لقی دهمیدا، پرسا کوردی پتر هاتبوو جیهانیکرن و ل جیهانی رهنگهه دا بوو. ژهر هندی حکومهتا عێراقی، بزاقین خۆرت دکهل سهرکردایهتیا شۆرهشی کرن ژبو دبتنا نهخشه ریه کئی بو چارهسهرکنا پرسا کوردی. د نهنجامدا، حکومهتی بریارا لیبورینی بو گشتی زیندانین سیاسی دهرکر و دانوستاندن دکهل کوردان کرن ژبو دانا حوکمی ئۆتۆنۆمیی ب کوردان. ژ نهنجامی فی چهندی، حکومهتی بهیانناما ۱۱ ئاداری دکهل سهرکردایهتیا شۆرهشی مۆرکر. دقی بهیاننامی دا ریزهکا زۆر ژ مافین کوردان هانتا پهسهندکر و بریار بوو دماوی چوار سالان دا، بهندی وی بهیته جی به جی کرن.

پستی بهیانناما ئاداری هاتیه راگهاندن، پيشکهفتن د زۆر بیافان دا ل دهفهری پهیدا بوو. دهفهرین کوردی وهرار و پيشکهفتنهک پيشچاف بخۆفه دیتن، کاودان ب شتوبه کئی گشتی بهرهف پيشقه چون. دکهل هندی دا، سهرکردایهتیا کوردی هیشتا ب گومان بوو ژ ههندهک ههلوپهستی حکومهتا ناقهندی. ژهرکو حکومهتی بهردهوام دقیا ههندهک بهندی بهیانناما ۱۱ ئاداری پشت گوهمه بافتن، ب تاییهتی یین گرتیادی دهفهرین کیشه دار، ژهرکو ئەف دهفهر ب سهنتهري نهفتا عێراقی دهاتن نیاسین و نه دقیاژین کوپترو لا وی دهرکهفن. ژهر هندی، بهردهوام کیشه و تۆند و تیری دناقههرا سهرکردایهتیا کوردی و حکومهتا ناقهندی دا رودان.

لهویرا ل دوماهیکی دشین بیژین بهیانناما ۱۱ ئاداری بتنی تهکنیکهک سیاسی بوو، حکومهتا ناقهندی دقیا ومختی پی بدستههت بینن داکو دوباره هیزین خو پی ریکهتخت و داهاته کئی بهیز بدستههت بینن، تاکو بشین ل پاشهروژی دا ب دژی هیزین کوردی بکارتین و شۆرهشی ژنافیهتن. چونکو شۆرهش بوو ئاریشهک ههستیار و سهرتیش، ههروهسا دچاقین رژنا به عس دا پرسا کوردی وهک کارتهک فشاری ژلاین دهولهتین زلیژن و ههریمی فه ب دژی دهستهلاتا وی ل بهغدا دهاته بکارتینان.

۶. سهراچهکان:

- The New York Times, IRAQ TO RELEASE KURDISH CAPTIVES; Reported Ordering Freedom for All Except Reds, ۱ July ۱۹۶۳
- The New York Times, Iraqi Army Reports Fall Of Kurdish Stronghold, ۱۴ July ۱۹۶۳
- The New York Times, Iraqi Defense Aide Warns Iran On Border Help to Rebel Kurds, ۳ January ۱۹۶۶
- The New York Times, Iraqi Troops Driving on Kurdish Rebels' Centers; Kurd Threatens Pipelines Russians Denounce Iraq, ۱۳ June ۱۹۶۳
- The New York Times, IRAQI-KURD TRUCE BELIEVED FAILING, ۱۹ April ۱۹۶۴
- The New York Times, KURDISH ACCORD BELIEVED LIKELY; Barzani, Rebel Chief, Said to Ease Demands on Iraq, ۲۲ July ۱۹۶۶
- The New York Times, KURDISH NEGOTIATOR TO CONSULT NASSER, ۱۷ May ۱۹۶۳
- The New York Times, Kurdish Rebel Chief Says Force Is only Way to Win Autonomy; Kurdish Chief Follows Policy of Strength RELIES ON FORCE TO WIN AUTONOMY Mullah Mustafa a Fighter Who Has Often Led His Tribesmen in Revolt Brothers Disagree On Task of Tribe General Relates Story of Republic Kassim Friendly To Kurds at First Rebellion Shows Mark on General, ۱۱ September ۱۹۶۲
- The New York Times, Kurdish Rebels Confident of Victory in Iraq; A Picture Report on Kurdish Rebellion; Warriors Struggle Against Iraqi Control, ۱۰ September ۱۹۶۲.
- The New York Times, Kurdish Villages Chief the Targets of Iraqis; Brunt of War Falls on Women—Bomb Damage Is Great, ۱۳ September ۱۹۶۲
- The New York Times, KURDS AND IRAQIS PREPARE TO FIGHT; Autonomy Talks Lapse after Rebel Aide Sees Nasser, ۱۰ June ۱۹۶۳
- The New York Times, Kurds Are Found Hopeful but Uncertain of Peace; but Tour of Iraq Guided by Army Bars Any Contact with Rebel Leaders, ۱۶ July ۱۹۶۶
- The New York Times, Iraq Presses Kurds on Self-Rule Plan, ۱۳ March ۱۹۷۴
- The New York Times, Iraq Presses Kurds on Self-Rule Plan, ۱۳ March ۱۹۷۴
- The New York Times, IRAQ PUTTING OFF KURD'S DEMANDS; Delay on Autonomy Move Causes Western Concern Kurdish Chief Impatient Arab Support Pledged, ۱۴ April ۱۹۶۳
- The New York Times, Iraq Recognizes Kurdish Autonomy, ۱۲ March ۱۹۷۵
- The New York Times, Iraq Recognizes Kurdish Autonomy, ۱۲ March ۱۹۷۵
- The New York Times, Iraq Recognizes Kurdish Autonomy, ۱۲ March ۱۹۷۵
- The New York Times, Iraq Reds Ask Link with Kurds; Have Tacit Approval of Kremlin; IRAQI REDS ASKING LINKS WITH KURDS, ۱۴ September ۱۹۶۲
- The New York Times, Iraq Reports Rebel Kurds Thrown Back in Fighting, ۱۷ August ۱۹۶۳
- The New York Times, Iraq Resumes War With Kurds; Demands Surrender in ۲۴ Hours; Baghdad Insists Its Troops Were Attacked First but Rebels Deny Charge, ۱۱ June ۱۹۶۳
- The New York Times, Iraq Said to Plan Autonomy for Kurdish Rebels; New President Is Reported Moving to End War Baghdad Cabinet Re-formed After ۲ Aides' Death, ۱۹ April ۱۹۶۶
- The New York Times, Iraq Says Barzani Has Fled, ۱۷ August ۱۹۶۳
- The New York Times, IRAQ SAYS OUTSIDERS INCITE REBEL KURDS, ۲۲ June ۱۹۶۳
- The New York Times, IRAQ SEEKING TALKS WITH REBEL KURDS, ۳۰ December ۱۹۶۹
- The New York Times, Iraq Sends Envoy to Kurds, ۶ March ۱۹۶۳
- The New York Times, IRAQ TO REDEVELOP KURDISH TERRITORY, ۱۳ February ۱۹۶۴

- The New York Times, More Than Once, They Have Tried to Set Up a 'Kurdistan', 22 September 1974
- The New York Times, Moscow Supporting a Kurd State in Iraq; MOSCOW BACKING STATE FOR KURDS Seen as Move for Base Allusion to Arab Plans, 7 May 1963
- The New York Times, Mullah's Brother Said to Yield, 5 October 1961.
- The New York Times, MUSTAFA BARZANI, KURDS' LEADER, DIES, 2 March 1970
- The New York Times, NASSERITE COUP IN IRAQ TOPPLES KASSIM'S REGIME; Premier's Fate Is in Doubt After Air Force Leads Revolt in Baghdad ALL BORDERS ARE SHUT Rebels' Radio Only Contact -- Group Seen Favorable to Pact With Kurds Early Appeals to People Nation's Borders Closed NASSERITES OUST REGIME IN IRAQ Kassim is Denounced Student Strikes a Factor, 8 February 1963
- The New York Times, Rebel Kurds in Iraq, 13 September 1962
- The New York Times, Rebellion A Tradition for Kurds, 23 March 1970
- The New York Times, Rebellion A Tradition for Kurds, 23 March 1970
- The New York Times, Rebellion A Tradition for Kurds, 23 March 1970
- The New York Times, Rebellion A Tradition for Kurds, 23 March 1970
- The New York Times, Rebellion A Tradition for Kurds, 23 March 1970
- The New York Times, Rebellion A Tradition for Kurds, 23 March 1970
- The New York Times, Rebellion A Tradition for Kurds, 23 March 1970
- The New York Times, Rebellion A Tradition for Kurds, 23 March 1970
- The New York Times, Rulers of Iraq Place Priority on Consolidating Their Power, 13 March 1970
- The New York Times, Kurds' Guerrilla Tradition Aids Rebels in War on Iraqi Army; Guerrilla Tradition Aids Kurdish Rebels THEY LEARN USE OF RIFLE AS BOYS Nomadic Life Teaches Them to Live Off Land--Gains in Revolt Buoy Morale Logistic Problems Kept at Minimum Checkered Turban Is Mark of Barzani Guerrillas Proud Of Marksmanship Regulars Trapped On Road 21 Days Rebellion Extended To Eastern Region, 12 September 1962
- The New York Times, KURDS REPORT BID BY IRAQ FOR PEACE; Say Baathists Sent Offer of Moves Toward Self-Rule Demands in Return Kurds' Rejection Reported, 4 July 1963
- The New York Times, KURDS REPORT BID BY IRAQ FOR PEACE; Say Baathists Sent Offer of Moves Toward Self-Rule Demands in Return Kurds' Rejection Reported, 12 October 1963
- The New York Times, KURDS SAID TO GET OFFERS OF RED AID; Rebel Leader Rejects Bid to Move Into North Iran, 24 September 1962
- The New York Times, KURDS THREATEN TO RESUME FIGHT; Leader Bids Iraqis Grant Autonomy or He Will Declare Independence First Public Threat Kurds Told to Be Ready to Fight; Iraq Is Prodded on Autonomy, 2 March 1963
- The New York Times, KURDS TRY TO FOIL IRAQI ARMY DRIVE; Forces Move West to Block Dividing of Rebels' Area, 2 August 1962
- The New York Times, Kurds Who Fled Say Rebels Tried to Exterminate Them, 21 September 1962.
- The New York Times, Limited Local Autonomy Granted to Kurds in Iraq, 12 March 1974
- The New York Times, Limited Local Autonomy Granted to Kurds in Iraq, 12 March 1974
- The New York Times, Limited Local Autonomy Granted to Kurds in Iraq, 12 March 1974
- The New York Times, MORE IRAQI KURDS ESCAPE TO TURKEY, 27 September 1962

- The New York Times, the Kurds: A Stateless People With a ۷۰-Year-Long Grudge, ۲۷ March ۱۹۹۱
- The New York Times, the Kurds: A Stateless People With a ۷۰-Year-Long Grudge, ۲۷ March ۱۹۹۱
- The New York Times, U KURDISH REBELS REPORT VICTORY; They Claim Defeat of Three Iraqi Army Battalions, ۱۲ June ۱۹۶۲
- The New York Times, U.S. RULES OUT AID TO REBELS IN IRAQ; Asserts Assistance to Kurds Would Be Interference, ۱۰ September ۱۹۶۲.
- The New York Times, Warn U.S. to Give Them Aid or They Will Ask Soviet; Kurdish Rebels Confident of Victory in Iraq; Warn U.S. to Aid Them or Soviet Will, ۱۰ September ۱۹۶۲
- The New York Times, Winds of Change in Iraq; Anti-Communism of the New Regime Shifts Middle East Balance of Power Unhurried Toward Egypt ۲ Kurds in Government, ۱۵ February ۱۹۶۳
- The New York Times, Pravda Says Iraqi Kurds Expel a Dissident Faction, ۱۹ August ۱۹۶۴
- The New York Times, Rulers of Iraq Place Priority on Consolidating Their Power, ۱۳ March ۱۹۷۰
- The New York Times, Rulers of Iraq Place Priority on Consolidating Their Power, ۱۳ March ۱۹۷۰
- The New York Times, SHAH ACTS TO AID BORDER PEOPLES; Turkish and Kurdish Groups in Iran Get Reform Pledge, ۱۳ September ۱۹۶۲
- The New York Times, SOVIET CAUTIONS IRAQ IN KURD WAR; Threatens to Suspend Aid and Help Tribal Leader \$۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ in Credits Backed Autonomy Demands, ۲۱ June ۱۹۶۳
- The New York Times, SYRIAN BATTALION SAID TO AID IRAQ; Both Troops and Jets Sent to Fight Kurds, Reports Say --Damascus Split Seen Campaign Could End SYRIAN BATTALION SAID TO AID IRAQ, ۴ June ۱۹۶۳
- The New York Times, SYRIAN BATTALION SAID TO AID IRAQ; Both Troops and Jets Sent to Fight Kurds, Reports Say --Damascus Split Seen Campaign Could End SYRIAN BATTALION SAID TO AID IRAQ, ۱ July ۱۹۶۳

^۱ رۇژناما نيۇيورك تايمز ياكۇ ب رۇژناما نيۇيورك تايمز يا رۇژنانه دهيتتە نياسين، ب ئىك ژ گرىگتيرين و نافدارتيرين رۇژنامەيان ل ويلايەتتەن ئىكگرتتيرين ئەمىرىكا و جىپانى دەيتتە نياسين. ئىكەم ھۇمارا فى رۇژنامەن، ل ۱۸ شۇباتا ۱۸۵۱ى ل باژيرى نيۇيورك ژلاين ھىنرى چارويس رىموند (Henry Jarvis Raymond) و جۇرج جونز (George Jones) ھاتتە بەلاقىرن بىرىكا كۇمپانىا نيۇيورك تايمز. د ئىكەم ھۇمارا خودا سەر ئىسەرىن وئ ئەف چەندە راکەھاندبوو، "ئەفرۇ مە ئىكەم ھۇمارا رۇژنامەيا رۇژنانه يا نيۇيورك تايمز وەشاندا، مە لىبەرە ھەموو سىپىدەھيان ژېلى شەمبىيان د سالنن ھېيتن بەلاقى بکەين. ئەف رۇژنامە دى كىنكى دەتن ھەموو بۇيەر وپىشھاتىن كرىداى ب لەشكەرى، سىياسى، دىلۇماسى، ئابۇرى ل ئەمىرىكا و جىپانى. ئەف رۇژنامە دى بزاڧى كەتن تىشى راست و درست بۇ رايا كىشتى يا ئەمىرىكا ديار كەتن". د ماوى ۱۶۶ سالان دا رۇژناما ناڧىرى، پتر ژ ۵۸۰۰۰ ھۇماران چاپ و بەلاقىرىنە دگەل مليونا پەيقىن ھاتتەنە دورستكرن د نەرشىڧ و دانوستاندنن وئ دا، كۇمپانىا نيۇيورك ھۇمارەكا زۇرا روداننن مېژووى و خەلكى ئەمىرىكا تۇماركرىنە. بىزە ئەفان ژىدەرىن ل خۇارى:

Davis, E. H, ۱۹۲, *History of the New York Times, ۱۸۵۱-۱۹۲۱*, New York Times, p ۳; The New York Times. (۲۰۱۶). Our History: ۲۱ November, <http://www.nytc.com/who-we-are/culture/our-history>.

^۲ ھەزى بە بېژىن ھەر ژ دەستىپىكا رودانا شۇرەشا ئەيلۇلى ئانكۇ دناڧەرا سالنن ۱۹۶۱ تا ۱۹۷۰ى، ب شىوہەكى رون و بەرجاڧ پىشتەڧانىا شۇرەشا ئەيلۇلى دكر. بىزە: The New York Times, ۲۷ April, ۱۹۷۴.۵

^۳ شەرى ئسرائىلىي و عەرەبان فى ساللا ۱۹۶۷ى، دناڧەرا ئسرائىل، مسر، ئوردن و سۇرىن دا ژ ۵ حوزەيران تا ۱۰ حوزەيرانا ۱۹۶۷ى رودابوو. ئەف شەرە دەيتتە نياسين ب شەرى سىپى فى عەرەب و ئسرائىلىيان. دڧى شەرى دا ئسرائىل ھارىكارىيا ئەمىرىكا و بەرىتانيا ھىزىن عەرەبان ب تۇندى دىشكىنىت. ۱۳، ۱۹۶۸، ۱۲ June, The New York Times,